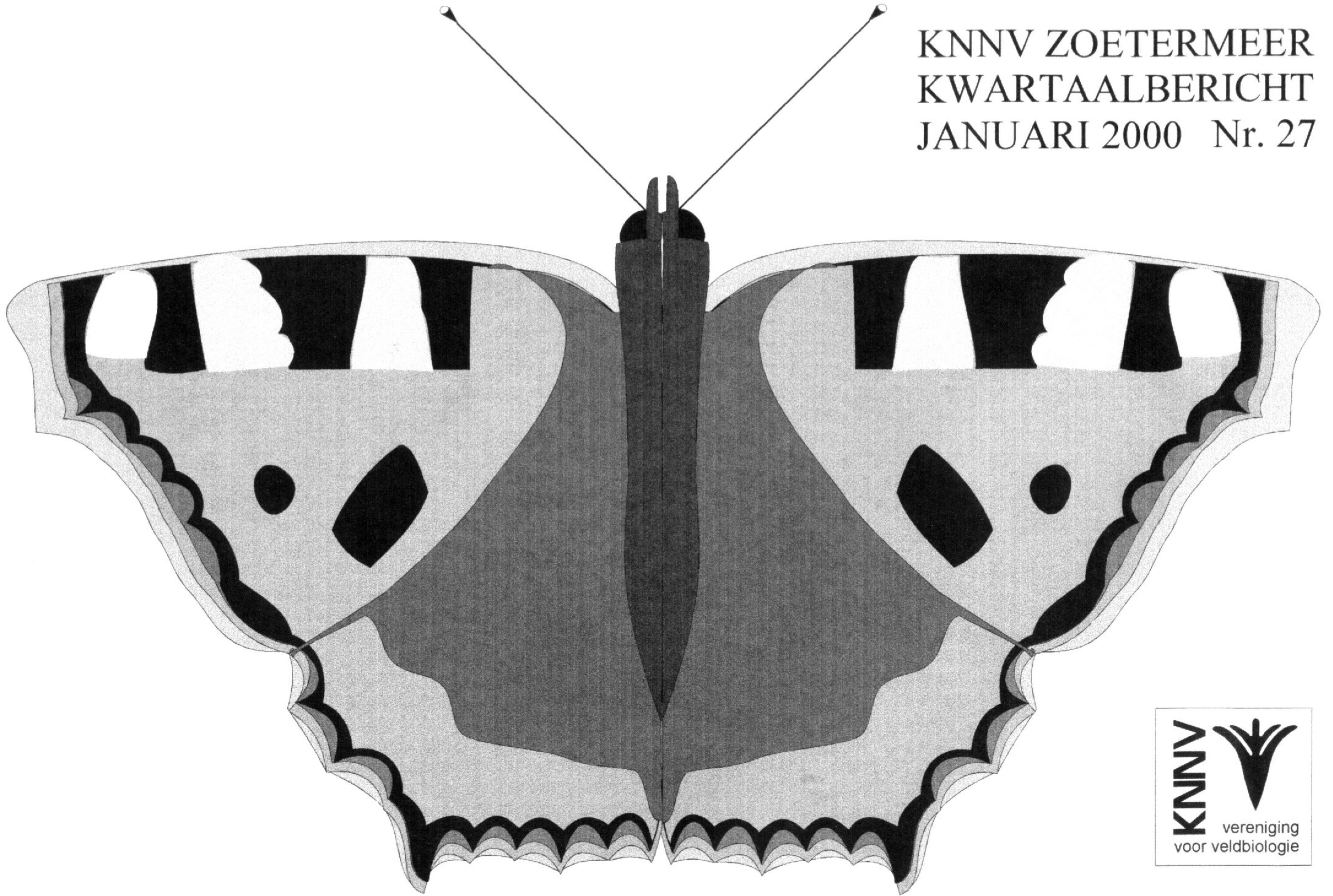

KNNV ZOETERMEER
KWARTAALBERICHT
JANUARI 2000 Nr. 27

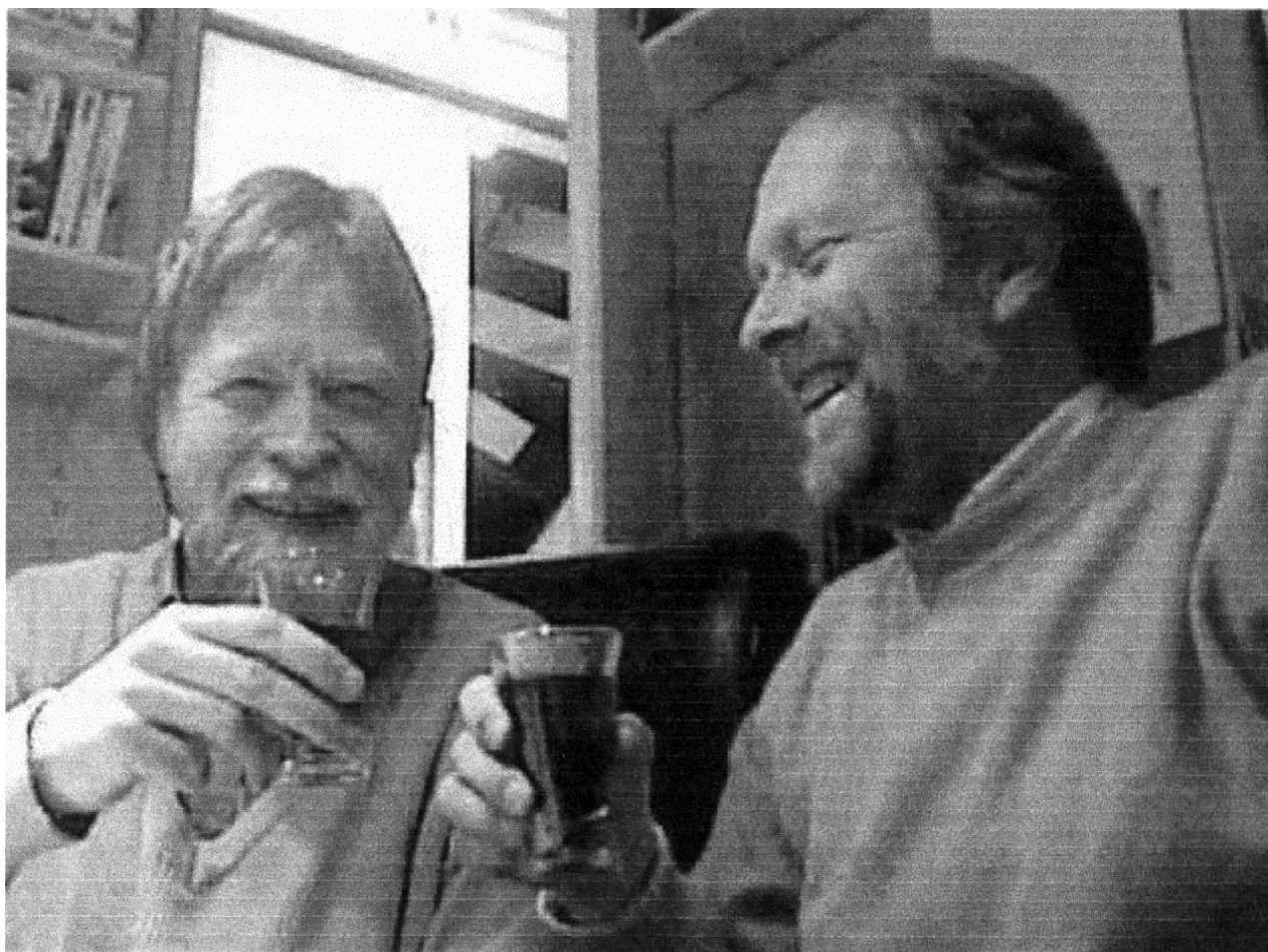
KONINKLIJKE NEDERLANDSE NATUURHISTORISCHE VERENIGING KWARTAALBERICHT ZOETERMEER Nr.27 januari 2000

INHOUD

UIT DE VERENIGING	3
1 VAN DE VOORZITTER	3
2 ACTIVITEITEN VAN KNNV AFDELING ZOETERMEER	3
3 BERICHTEN UIT DE PLANTENWERK GROEP	5
4 GROTE WATERNAVEL, NU OOK IN ZOETERMEER	6
5 STEDELIJKE OF SPECIFIEKE AANDACHTSSOORTEN	7
6 PADDESTOELENEXCURSIE ONDER LEIDING VAN PETER V WELY	12
7 EEN LAAGVLIEGENDE KLEINE ZILVERREIGER BOVEN HET BUYTENPARK	13
8 VOGELXCURSIE NAAR DE STARREVAARTSE PLAS, EEN IMPRESSIE	16
9 LEDENAVOND MET DE VAKANTIEDIA'S VAN HET AFGELOPEN JAAR	16
GEZIEN IN ZOETERMEER	17
10 VONDSTEN	17
11 LIJST VAN ZOETERMEERSE BROEDVOGELS	18
12 ECOLOGISCHE ACHTERGROND VAN PADDESTOELEN IN ZOETERMEER	21
BUITEN DE AFDELING	26
13 ZOETERMEER KLEUREN, NIEUWS VAN HET STADSNATUURPLAN	26
14 BERICHTEN VAN HET PLATFORM GROEN	27
15 FIETSEXCURSIE LANGS AMSTERDAMSE STADSPANTEN	29
16 VOORJAARSDUINENCURSUS IVN ZOETERMEER	30
17 DE BOOMGAARD	31

DATA	33
18 KALENDER	33
19 LEDEN EN DONATEURS VAN DE KNNV-AFD. ZOETERMEER	35
20 REGISTER	36
21 NAMEN	38

De redactie van uw kwartaalbericht wenst U een spannend, nieuw millennium toe in een natuurrijk Zoetermeer

UIT DE VERENIGING

1 VAN DE VOORZITTER

Aan het begin van het derde millennium kun je verschillende dingen doen: het geruisloos voorbij laten gaan, terugblikken of vooruitblikken. Hoe willekeurig het moment ook is, het lijkt me een goede aanleiding om stil te staan bij waar we nou helemaal mee bezig zijn. Leren van het verleden doen mensen niet: de geschiedenis herhaalt zich niet. Hoewel, nu ik dit heb geschreven komt spontaan de behoefte in me op terug te blikken op de 7 jaar die onze afdeling bestaat. Maar ik doe het niet.

Terugblikken is niet mijn sterkste kant.

Liever richt ik mijn blik naar voren. Daar staan dingen te gebeuren waarbij onze afdeling een belangrijke rol kan vervullen. Neem bijvoorbeeld de discussie over het stadsnatuurplan. Onze afdeling kan bij de planteninventarisatie van de betreffende gebieden hieraan een belangrijke bijdrage leveren. Een ander voorbeeld is het plan van de plantenwerkgroep om de "Flora van Zoetermeer" te gaan publiceren. De eerste stappen hiervoor zijn reeds gezet.

Voor deze plannen is een actieve inbreng van al onze leden nodig. Iedere inbreng, groot of klein, van nieuweling of oude rotten is welkom.

Laten we er samen iets van maken in de komende jaren!

2 ACTIVITEITEN VAN KNNV AFDELING ZOETERMEER

voor het eerste kwartaal 2000

1) Ganzenexcursie Zuidhollandse eilanden en Zeeland op **zaterdag 15 januari**.

Vorig jaar kon deze excursie vanwege het slechte weer geen doorgang vinden maar dit jaar hopen we op meer geluk.

In verband met het vervoer graag van te voren even bellen: tel. 5931749

Verzamelen: De Soete Aarde (duur: hele dag)

Tijdstip: 8.30 uur

2) Een dia-impresie van de Rijswijkse natuurtuin door Cees Los op **donderdag 20 januari**. Cees was in de jaren tachtig beheerder van de natuurtuin in het Westerpark en is te beschouwen als een van de pioniers van het natuurlijk groenbeheer in Zoetermeer. In 1986 nam Cees afscheid van Zoetermeer en werd groenbeheerder in Rijswijk, zijn woonplaats indertijd. Zoals hij deze avond zal laten zien heeft ook de Rijswijkse natuurtuin zich inmiddels ontwikkeld tot een gebied met veel bijzondere natuurwaarden.

Plaats: De Soete Aarde

Aanvang: 20.00 uur

3) Precies één jaar na de officiële bestuurlijke vaststelling van het stadsnatuurplan wordt er een feestelijke bijeenkomst georganiseerd op **dinsdag 25 januari**. Iedereen die in welke vorm dan ook een bijdrage heeft geleverd aan de uitvoering van dit plan is hierbij van harte uitgenodigd.

Plaats: Stadsboerderij Het Buitenbeest aan de Voorweg

Aanvang: 17.00 uur (tot 19.00 uur)

4) Contactavond van de vlinderwerkgroep op **woensdag 9 februari**.

We willen de plannen voor 2000 met elkaar bespreken en de resultaten van vorig jaar evalueren. Tevens richten we deze avond aan de hand van dia's de schijnwerper op de witjes. Iedereen is welkom!

Plaats: De Soete Aarde

Aanvang: 20.00 uur

5) Algemene ledenvergadering op **woensdag 23 februari**.

Hierbij alvast de datum en een oproep aan alle leden om vooral deze avond aanwezig te zijn.

Een officiële uitnodiging met programma krijgt iedereen toegestuurd.

Plaats: De Soete Aarde

Aanvang: 20.00 uur

6) Strandwandeling op **zaterdag 26 februari** van Katwijk naar Noordwijk of andersom afhankelijk van de heersende windrichting. We gaan per openbaar vervoer dus vergeet de strippenkaart niet.

Verzamelen: De Soete Aarde

Tijdstip: 9.45 uur (duur: hele dag)

Buslijn 170 vertrekt om 10.04 uur vanaf station Centrum-West

7) Officiële start van het plantenseizoen 2000 op **woensdag 15 maart**.

De plantenwerkgroep zal deze avond de actuele stand van het inventarisatie-onderzoek presenteren en tevens zullen we met elkaar bespreken waarmee we ons het nieuwe jaar gaan bezig houden.

Plaats: De Soete Aarde

Aanvang: 20.00 uur

8) Thema-avond korstmossen op **donderdag 30 maart** door Leo Spier.

Op korstmossengebied heeft er de laatste tijd een ware aardverschuiving plaatsgevonden. Vooral in het stedelijk gebied zijn deze interessante levensvormen weer volop aanwezig, vandaar deze extra aandacht van uw KNNV-afdeling.

Plaats: De Soete Aarde

Aanvang: 20.00 uur

Aansluitend zullen we o.l.v. Leo op **zaterdag 1 april** korstmossen in de stad gaan bekijken. Zowel soorten die op boombast als die op allerlei stenen substraten groeien zullen aan bod komen.

Verzamelen: De Soete Aarde

Tijdstip: 10.30 uur

10) Natuurlijke tuinenmanifestatie op het promenadeplein in het stadshart op **zaterdag 15 april**.

Deze jaarlijks terugkerende gebeurtenis wordt georganiseerd door "Groei en bloei" i.s.m. de gemeente.

Natuurlijk zal ook de KNNV weer een bijdrage leveren, dit keer met het thema "onkruid in uw eigen tuin".

De Zoetermeeders worden opgeroepen om de spontaan groeiende kruiden uit de eigen tuin in potjes mee te nemen naar het promenadeplein. De planten worden dan

op naam gebracht en voorzien van vindplaats opgenomen in het bestand van de flora van Zoetermeer.

Voor mensen die niet in de gelegenheid zijn planten mee te nemen, maar wel geïnteresseerd zijn in wat er zoal in hun tuin groeit kunnen een afspraak maken voor een tuininventarisatiebezoek door een lid van de plantenwerkgroep.

3 BERICHTEN UIT DE PLANTENWERKGROEP Tilly Kester

Afsluiting plantenseizoen op 13 oktober j.l.

Lodewijk van Duuren gaf deze avond een uitgebreide demonstratie van de twee elektronische flora's die momenteel op de markt zijn. (Marijnissen en Heukels)

We hebben geprobeerd om een gras op naam te brengen met behulp van de twee flora's. Dat viel dus nog helemaal niet mee. Nu staan grassen niet direct bekend als eenvoudig te determineren maar toch was het teleurstellend om te constateren dat ook een CD-ROM daar geen verandering in kan brengen. De volgende keer proberen we het met een "simpele soort".

Al met al was onze indruk toch dat de gebruikersvriendelijkheid van de beide flora's hier en daar nog wel wat te wensen over laat. Toch nog maar even wachten met aanschaffen?

Johan Vos blikte aan de hand van een selectie dia's terug op het afgelopen groeiseizoen. Hoewel we al enige tijd de indruk hebben dat de Zoetermeerse flora nog maar weinig geheimen kent, hebben we toch ook vorig jaar weer een aantal opmerkelijke nieuwkomers kunnen verwelkomen.

Zie voor een overzicht kwartaalbericht nr. 26.

"Flora van Zoetermeer", de stand van zaken

Vorig jaar zijn we er in geslaagd om alle nog niet eerder bezochte KM-hokken minstens een keer aan een vluchtig onderzoek te onderwerpen. Dit geeft natuurlijk nog lang geen compleet beeld maar aan de hand van de gemiddeld 150 soorten (dit is het aantal dat je bij een bezoek in de zomer kunt verwachten) krijg je wel al een aardige indruk. Ons totale bestand omvat inmiddels bijna 600 soorten en 10.783 waarnemingen!

Vervolgens gaan we deze winter de soortenlijsten van alle Zoetermeerse KM-hokken op hun compleetheid testen. Dit gebeurt aan de hand van een tiental zeer algemeen voorkomende soorten, die verspreid over het seizoen bloeien. "van vroegeling tot herfstleeuwentand". Het plan is om de meest incomplete hokken via een aantal "gerichte zoekacties" het komend jaar alsnog aan te vullen.

Johan zal bij de opening van het nieuwe groeiseizoen op 15 maart a.s. onze vorderingen zo compleet mogelijk presenteren.

GEZOCHT

De Zoetermeerse plantenwerkgroep legt de laatste hand aan de "Flora van Zoetermeer"
Wie doet er mee?

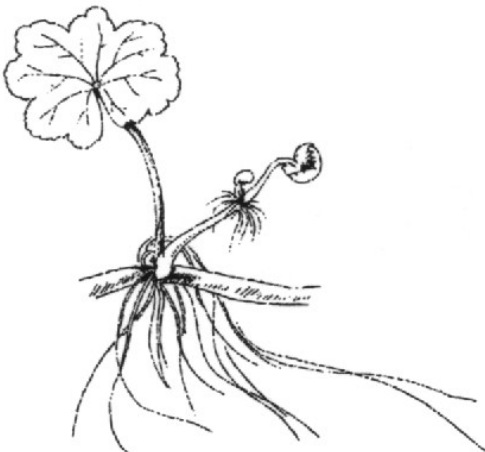
Coördinatie en informatie:

Tilly Kester
tel: 079- 3412605

4 GROTE WATERNAVEL, NU OOK IN ZOETERMEER

Johan Vos

De van oorsprong uit Noord-Amerika afkomstige grote waternavel (*Hydrocotyle ranunculoides*) die ook het afgelopen jaar weer hier en daar opdook in Nederland is nu ook in Zoetermeer gesignaleerd. Omstreeks half oktober nam de waterpartij achter Beyerland-Beveland in Meerzicht deze primeur voor z'n rekening. Zoals dat wel vaker gebeurt met planten die hier van oorsprong niet thuishoren, kan deze snelgroeïende waterplant overlast veroorzaken. Onder optimale omstandigheden groeit de grote waternavel vijf tot vijftien centimeter per dag en vormt groene tapijten op het water waarvan het volume zich dan vervolgens iedere twee weken verdubbelt. Dit alles kan tot verstoppingen in de doorstroming leiden.

Over de plant zelf is het volgende bekend:

De grote waternavel wordt sinds 1995 in Nederland waargenomen en staat bekend als niet geheel "winterhard", wat betekent dat een strenge winter haar noodlottig zou kunnen worden. Toch wisten de planten de strenge winter van 1996/1997 te overleven!? Omdat de plant heel gemakkelijk op afgebroken stukjes stengel wortelt (net als draadereprijs) werd er oorspronkelijk van uitgegaan dat zij zich in Nederland uitsluitend vegetatief zou vermeerderen. Zeer recentelijk zijn echter ook bloeiende planten waargenomen en in een enkel geval ook zaad. Het lijkt er op dat bloei wordt bevorderd als de voorwaarden voor (vegetatieve) groei verslechteren. Optimale groeiplaatsen moeten voldoen aan de volgende criteria:

Het gaat om voedselrijk, meestal stromend water dat onder invloed staat van stedelijk of agrarisch afval. Dit maakt de grote waternavel een indicator voor ontleedbare organische stoffen. Bij de aanwezigheid van louter minerale meststoffen sterven de planten daarentegen gewoon af.

Een groep onderzoekers propageert dan ook het gebruik van de grote waternavel bij de zuivering van organisch belast water. Dit watertype is te herkennen aan periodieke algenbloei en een overmaat aan eendekroossoorten. Het voorkomen van de grote waternavel leidt dan vervolgens tot een verbeterde waterkwaliteit en minder vissterfte. Omgekeerd gaat men er voorlopig van uit dat het oprukken van de grote waternavel in Nederland geen al te grote problemen zal opleveren. Waar dit wel dreigt te gebeuren zal op preventieve wijze moeten worden ingegrepen. Dit betekent het verwijderen van de sliblaag waardoor mogelijkerwijze de waterkwaliteit verbetert.

Hoe de grote waternavel in Meerzicht is terechtgekomen?

Waarschijnlijk is ook hier weer sprake van ondoordacht menselijk handelen.

In bijna alle tuincentra is deze exoot tegenwoordig als (tuin)vijverplant te koop. Nadat de planten de vijver (letterlijk) uitgroeien wordt het teveel aan waternavel dan al gauw in de stedelijke watergang achter het huis gekieperd.

Het waternavelvrij krijgen van de watergang kost de waterbeheerder vervolgens veel moeite (geld). Gezien wat we nu van de plant weten, zou je je kunnen afvragen of dat geld niet beter besteed kan worden aan het verwijderen van het slib dan van de waternavel zelf.

In elk geval hebben de waterbeheerders inmiddels bij het ministerie van landbouw, natuurbeheer en visserij aangedrongen op een importverbod van deze plant, maar ik vrees dat het "kwaad" inmiddels al geschied is en dat onze flora weer een plant rijker is, maar of we daar blij mee moeten zijn is nog maar de vraag.

5 STEDELIJKE OF SPECIFIEKE AANDACHTSSOORTEN

Johan Vos, tekeningen Marianne Ketting

Ook dit keer weer uw aandacht voor een vijftal plantensoorten waarvan bekend is dat ze (elders) typisch stedelijke standplaatsen bezetten. Het gaat om postelein, muursla, klein en groot glaskruid en wilde reseda. Muursla, klein en groot glaskruid zijn tot op heden nog niet in Zoetermeer gesignaleerd, postelein en wilde reseda wel.

tek. Marianne Ketting

Postelein (*Portulaca oleracea*) is een op de grond liggende donkergroene, meestal enigszins rood aangelopen plant met groepjes zeer kleine gele bloemen in de bladoksels. De verspreid staande bladeren zijn spatelvormig en de bloempjes openen zich alleen in de ochtend.

De soortnaam *oleracea* betekent als groente gebruikt of ook wel in moestuinen groeiend. De eerste aanduiding slaat op haar (vroeger veel frequenter dan tegenwoordig) gebruik als groente, de laatste op een van haar favoriete groeiplaatsen.

De hier bedoelde liggende vorm wordt gezien als verwilderd vanuit de gekweekte, grotere tuinpostelein die een meer opgaande vorm heeft. De plat tegen de grond liggende planten zijn overigens uitstekend bestand tegen betreding. Daarbij vormen afgebroken stengelfragmenten gemakkelijk wortels die dan vervolgens weer uitgroeien tot compleet nieuwe planten.

Postelein is een éénjarige soort die oorspronkelijk uit het Middellandse Zeegebied afkomstig, maar al sinds de Romeinse tijd ook uit onze streken bekend is.

Posteleinzaad kiemt in open, vochtige grond in de voorzomer en dan pas in de periode waarin de temperatuur zomerse waarden bereikt. De volwassen planten zijn door hun vlezig uitvoering uitermate goed bestand tegen uitdroging.

Ook Nieuwzeelandse spinazie en ijsplantjes (de laatste hier bekend als tuinplant) tonen een soortgelijk uiterlijk wat duidt op een nauwe verwantschap.

Postelein komt nog het meest voor in de zuidelijk helft van ons land en groeit daar veelal in moestuinen en boomgaarden. Echter ook op warme, steenachtige plaatsen zoals op grindpaden en aan trottoirranden wordt zij dikwijls aangetroffen. Deze laatste groeiplaatsen gecombineerd met de gemiddeld iets hogere temperaturen in steden maken deze soort dan ook geschikt als potentiële stadsplant. Daalt de dagtemperatuur echter tot onder de 10 graden dan beginnen de planten al gauw af te sterven.

Postelein is in Zoetermeer een zeer sporadische verschijning die ik zelf maar één keer massaal heb aangetroffen in het een aantal jaren geleden aangelegde plantsoen bij station Zoetermeer-oost.

tek. Marianne Ketting

Muursla (*Mycelis muralis*) is een vrij hoge, onbehaarde blauwachtig groene plant met talrijke citroengele, opvallend kleine bloemhoofdjes. Kenmerkend voor deze overblijvende soort is het rijkelijk vloeiende melksap en de korte wortelstok die abrupt (afgebeten) eindigt. De bovenste bladeren zijn lancetvormig terwijl de lager aan de plant vastzittende grotere bladeren zijn uitgerust met een spiesvormige, hoekige eindlob en een aantal kleinere zijlobben. Muursla komt in bijna heel Europa voor, maar is niet overal in Nederland even algemeen. Bij ons in de streek komt muursla bijna uitsluitend in de bossen aan de binnenduinrand voor op licht beschaduwde groeiplaatsen. Zelf ken ik haar van Elswoud waar zij laat in het najaar als één van de laatst bloeiende soorten massaal kan optreden. Ook op oude en beschutte muren wordt muursla nog wel eens aangetroffen. De soortnaam muralis, op of bij muren groeiend, duidt ook in die richting. De laatste tijd begint muursla zich ook steeds nadrukkelijker als stadsplant te manifesteren en duikt zij soms op tussen de verharding langs stoepranden, tegen gevels bij trapportalen of langs spoorlijnen. Zowel in de binnenstad van Amsterdam als van Haarlem is muursla beslist niet zeldzaam meer te noemen.

In Zoetermeer hebben we muursla tot op heden nog niet aangetroffen. De keren dat leden van de plantenwerkgroep muursla dachten gevonden te hebben bleek dat steeds de er sterk op lijkende akkerkool te zijn.

Deze laatste soort onderscheidt zich o.a. van muursla in de volgende kenmerken: Beharing/kleur: muursla is blauwgroen en kaal, akkerkool licht groen en bezet met verspreide borstelharen. Muursla is een overblijvende soort die beschikt over een wortelstok terwijl de éénjarige akkerkool is uitgerust met een penwortel. De bladeren van muursla bezitten een hoekige eindlob, terwijl deze bij de bladeren van akkerkool meer eirond van vorm is. Qua standplaats kunnen beide soorten echter wel op vergelijkbare plekken voorkomen waarbij nog opgemerkt moet worden dat zowel de naam akkerkool als muursla op het eerste gezicht niet erg gelukkig gekozen lijkt voor deze zoomplanten.

Groot en klein glaskruid (Parietaria officinalis en judaica)

De brandnetelfamilie kent naast het geslacht brandnetel ook nog het geslacht glaskruid. Beide geslachten worden in Nederland vertegenwoordigd door twee soorten: te weten grote en kleine brandnetel en groot en klein glaskruid. De naam glaskruid is terug te voeren op het vroegere gebruik van de bladeren als poetsmiddel voor glas.

bloemdek

schutblad

Groot glaskruid

tek. Marianne Ketting

bloemdek

schutblad

Klein glaskruid

tek. Marianne Ketting

Groot glaskruid is een middelhoge groene rechtopstaande en enigszins behaarde plant waarvan de bloemen in kluwens in de bladoksels gerangschikt staan.

Deze tamelijk zeldzame, overblijvende soort bloeit in de late zomer tot diep in de herfst. De soortnaam officinalis (uit apotheken) duidt op het vroegere medicinale gebruik. Dit verklaart haar voorkomen bij (voormalige) kloosters en kastelen, kwekerijen en buitenplaatsen. In haar natuurlijk verspreidingsgebied, midden en zuidoost Europa, komt groot glaskruid in loofbossen op voedselrijke grond voor.

In Nederland staat zij echter meer bekend als stinzenplant wat betekent dat zij hier in soortgelijke milieus voorkomt maar dan in het voetspoor van de tuinierende mens. In de stad kunnen we haar aantreffen tussen de bebouwing, onder heggen aan de voet van tuinmuren op licht beschaduwde plaatsen. Een enkele keer speelt zij zelfs voor muurplant!

Groot en klein glaskruid zijn nauw verwante soorten. Daardoor delen zij een groot aantal kenmerken, maar er zijn natuurlijk ook verschillen.

Klein glaskruid is een overblijvende, meestal dichtbehaarde, laagblijvende plant met vertakte, diep rood gekleurde stengels.

Wat haar standplaats betreft heeft klein glaskruid een sterke voorkeur voor muren. In Nederland komt klein glaskruid het meest voor op oude muren van kerken, kastelen en stadswallen in het grote rivierengebied. De grootste groeiplaats die ik ooit gezien heb bevond zich op de stadswallen van het Gelderse stadje Buren.

Als echte muurplant houdt klein glaskruid van kalkrijke milieus en kan zij prima droogte en warmte verdragen. In aanmerking genomen dat deze soort de noordrand van haar natuurlijk verspreidingsgebied in Nederland bereikt is zij daarentegen wel enigszins vorstgevoelig.

In het urbane gebied komt klein glaskruid soms ook op schaduwrijke standplaatsen in tuinen of onder heggen voor. In die gevallen neemt zij een veel forsere, meer opgaande vorm aan wat haar sprekend op groot glaskruid doet lijken.

In dat laatste geval kunnen slechts bloeiende planten uitsluitel bieden. Kenmerken waar het dan om gaat zijn:

1. de schutbladen die bij klein aan de voet vergroeid en bij groot glaskruid vrij zijn. (zie tekening)
2. het bloemdek dat bij klein glaskruid doorgroeit tot een lengte van 3-4 mm.
3. Het bloemdek groeit bij groot glaskruid niet door en is ca. 2 mm. lang, de stengel is bij klein gevuld en bij groot glaskruid hol.

Zowel groot als klein glaskruid zijn tot op heden in Zoetermeer nooit aangetroffen.

In een ver verleden is nog wel eens geprobeerd om klein glaskruid op de muren in de natuurtuin uit te planten, echter zonder succes.

Wilde reseda (*Reseda lutea*) is een middelhoge, bossig vertakte plant die is uitgerust met lichtgele bloemtrossen met welriekende bloemen. De bladen zijn in slippen verdeeld die naar de top toe breder worden.

Wilde reseda treedt meestal op als tweejarige, soms ook als meerjarige soort.

De naam reseda is afgeleid van het latijnse werkwoord resedare dat "weer tot leven brengen" betekent. In de oudheid gebruikte men de witte reseda, een nauw verwante soort, als geneesmiddel onder het uitspreken van de toverwoorden "reseda morbos reseda" wat zoiets betekent als reseda bedwing de ziekten! De soortnaam lutea betekent geel en verwijst naar de bloemkleur. Tevens bezitten resedasoorten een

roodachtige kleurstof die de bladeren en vruchten in de nazomer een fraaie oranje kleur kunnen geven.

Van oorsprong hoort de wilde reseda in het middellandse zeegebied thuis. Tegenwoordig komt zij, vooral als cultuurvolger in bijna heel Europa voor, in Nederland oorspronkelijk het meest in de kalkrijke duinen en langs de grote rivieren. In de meer antropogene milieus vinden we de wilde reseda vaak op kalkrijke, omgewerkte of verplaatste grond in half open begroeiingen en langs spoorlijnen. In de duinen wordt zij nogal eens vergezeld door een aantal andere, opvallende tweejarige soorten zoals teunisbloem, witte honingklaver en toortsen.

Hoewel Zoetermeers meest zandige plekken op het eerste gezicht geschikt lijken als groeiplaats voor deze kalk- en warmteminnende soort ben ik haar toch maar hoogst zelden tegen gekomen. Was dat het geval dan ging het altijd om een groeiplaats met één enkele plant.

tek. Marianne Ketting

Een verwant familielid van de wilde reseda, de wouw (*Reseda luteola*) dook een aantal jaren geleden ineens op in vrij grote groepen in het Buytenpark.

De belangrijkste verschillen met de wilde reseda zijn: de hoge rechtopgaande stengels en zijstengels en de ongedeelde bladeren met een gekroesde rand.

Naast deze twee inheemse resedasoorten zijn er ook nog twee soorten die we in Nederland alleen kennen als tuinplant.

Dit zijn de hierboven reeds genoemde witte reseda (*Reseda alba*) en de tuinreseda (*Reseda odorata*), soorten die tegenwoordig jammer genoeg allebei wat uit de mode zijn geraakt. Jammer omdat alle resedasoorten bekend staan als uitstekende drachtplant voor honingbijen, hommels, solitaire bijen, wespen en zweefvliegen. Verder staat wilde reseda ook te boek als waardplant voor het knollenwitje of klein koolwitje.

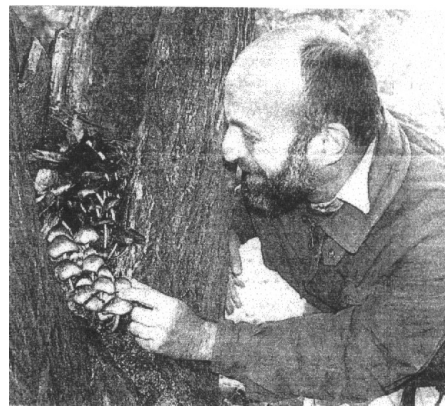
6 PADDESTOELNEXCURSIE ONDER LEIDING VAN PETER V WELY

op zondag 24 oktober (zie ook blz. 21)

Tilly Kester

In het kader van het stadsnatuurplan werd dit jaar in de wijk Meerzicht een aantal excursies georganiseerd met het thema "natuur in de wijk".

Toen we donderdag 21 oktober de paddestoelenexcursie voorbereidden was het steenkoud, het zonnetje dat deze dag wat aangenamer had kunnen maken ontbrak dan ook volledig. Zelfs de paddestoelen lieten het massaal afweten. We vonden er maar enkele. Gelukkig voor de fotograaf van de krant zagen we een paar hele mooie exemplaren in een gespleten wilgenboom. Maar op de excursiedag zelf hadden we te maken met een totaal ander weertype.

Lekker zacht met een zonnetje, maar nu de paddestoelen nog. We gingen op pad met 14 mensen, voor het merendeel bewoners van Meerzicht. Peter vertelde dat het hem verbaasde dat na "de zondvloed" van 4 oktober j.l. er bijna geen paddestoelen te vinden waren. De verklaring daarvoor zou kunnen zijn dat het na al die nattigheid het erg koud werd, te koud voor de paddestoelen. Ook vertelde hij dat de paddestoelen, dit jaar meer nog dan anders in golven te zien waren geweest. Zowel in juni als in de eerste 2 weken van september waren er veel paddestoelen te zien. Misschien waren de mycelia ten tijde van de excursie wel uitgeput.

De eerste paddestoel die we zagen was de eetbare straatchampignon.

Het mycelium van deze soort groeit soms zelfs onder de verharding en kan dan het asfalt opduwen en spleten zodat de paddestoelen door de spleten omhoog groeien. Dit verklaart de alternatieve naam asfaltbreker voor deze soort.

Karakteristiek voor de herkenning van deze soort is de ring onder het midden van de steel en de steeds donkerwordende lamellen.

Van de 30 soorten inktzwammen die er zijn zagen we o.a. de glimmerinktzwam. Deze groeit op houtresten in de grond. De kale inktzwam stond op verschillende plekken heel massaal. En op het allerlaatste stukje van de route zagen we toch nog een mooie groep geschubde inktzwammen. Inktzwammen bezitten de eigenschap dat ze vervloeien, ze kunnen dus alleen jong gegeten worden. In het algemeen raadt Peter aan om geen kale inktzwammen rauw te eten in combinatie met alcohol.

Vraag uit de groep: waarom zijn er dit jaar meer kale dan geschubde inktzwammen, dit in tegenstelling tot "normaal"? Zelfs Peter kon deze vraag niet beantwoorden.

Van de langsteelfranjehoed (een zwartsporige paddestoel) worden de lamellen bij het ouder worden donkerder.

Peter vertelde dat paddestoelen die gebonden zijn aan boomwortels, de zogenaamde mycorrhiza-paddestoelen veel te lijden hebben van de zure regen en dus steeds minder gezien worden. Overigens komen deze soorten in Zoetermeer niet of nauwelijks voor. De niet aan boomsoorten gebonden paddestoelen zoals inktzwammen en franjehoeden, soorten van de kalkrijke voedselrijke kleigrond, gedijen daarentegen in Zoetermeer uitstekend.

Omdat het weer zo mee zat, waren er ook nog insecten actief. Op een struikklimop in de zon, vlogen nog allerlei insecten en een atalanta.

Vlak voor de vondst van de geschubde inktzwam vond Peter onder een struik nog een bijzonderheid, een leverzwam. De 3de vindplaats in Zoetermeer! Deze soort met z'n bruine hoed en vaalbruine lamellen heeft een ring op de steel. Hij groeit in bundels in parken en plantsoenen.

Tot slot hebben we de gespleten wilgenboom bezocht. De kale inktzwammen die er die donderdag zo mooi bijstonden waren nu bijna helemaal vervloeid. Maar nieuwe paddestoelen kwamen alweer tevoorschijn!

Peter, bedankt voor deze excursie!

7 EEN LAAGVLIEGENDE KLEINE ZILVERREIGER BOVEN HET BUYTENPARK

op 30 oktober 1999

Johan Vos

Op zaterdagochtend 8.00 uur, om 7.00 uur was het nog pikdonker, ging een groep mensen die allemaal bij het natuurmonitoren in het Buytenpark betrokken is samen op pad. Het oude idee om het "seizoen" af te sluiten met een gezamenlijke activiteit werd nu dan eindelijk werkelijkheid. Het doel was om te kijken of en hoe het park in deze periode van het jaar gebruikt wordt door zogenaamde wintergasten. Wintergasten zijn vogels die, veelal uit het noorden afkomstig, voor korte of langere tijd in onze tuinen, parken en recreatiegebieden de winter doorbrengen.

Winfried van Meerendonk, onze gids voor deze ochtend, maakte ons attent op de zang van winterkoning en roodborst die zelfs in de ochtendschemering in dit jaargetijde luid en duidelijk te horen was. Ook vertelde hij dat de kerkuil zich in het Buytenpark de laatste tijd als wintergast lijkt te gaan gedragen. Of deze indrukwekkende vogel ook tot broeden komt? Wie weet.

De torenvalk die op de kraal zat leek tegen de steeds lichter wordende lucht enorm groot, terwijl we even verder een opvallend donkergekleurde buizerd laag zagen overvliegen. De ruige begroeiing in het park blijft erg in trek bij roofvogels. Ook wat de watervogels betreft kwamen we goed aan onze trekken. Naast bekendere soorten als blauwe reiger, meerkoet, wilde eend en nijlgans (een steeds algemener wordende exoot in deze regionen) was ook de slobeend, wintertaling, kuifeend, krakeend en smient aanwezig. Ook de steeds algemener wordende aalscholver was van de partij.

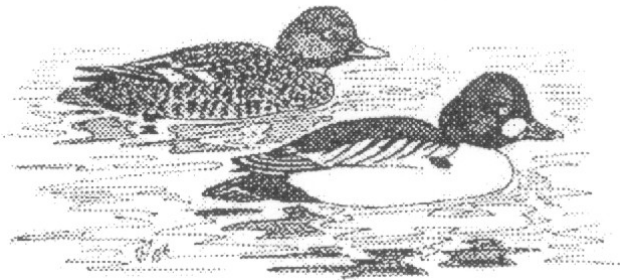
Niet alleen de fuut maar ook z'n kleine, veel zeldzamere broertje, het dodaarsje was voor mensen met een kijker goed zichtbaar.

Dat de vogeltrek inmiddels goed op gang gekomen was konden we gedurende de hele excursie goed waarnemen. Grote groepen kieviten, graspiepers, leeuweriken, kramsvogels afgewisseld door formaties grauwe ganzen kwamen met de regelmaat van de klok over. En toen ineens was er die enthousiaste uitroep van onze gids "kijk mensen, een laag overvliegende kleine zilverreiger"! Zo'n waarneming is zelfs voor een doorgewinterde vogelaar als Winfried heel bijzonder.

De kleine zilverreiger viel in de vorige eeuw ten prooi aan de damesmode: sierveren op de hoed. Door deze verenmode en slachtpartijen werd in 1899 de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels opgericht. De huidige

waarnemingen van deze kleine sneeuwwitte reigersoort passen goed in het beeld van de herkolonisatie die langzaam op gang komt. De soort komt zo hier en daar tot broeden, zoals op de waddeneilanden en in de Oostvaardersplassen. Nederland is daarmee de meest noordelijke broedplaats van de kleine zilverreiger. Buiten Nederland komen we deze reiger tegenwoordig weer in behoorlijke aantallen tegen in Zuid Europa (o.a. de Camarque in Zuid Frankrijk). Behalve aan het formaat en het witte verenkleed is de kleine zilverreiger te herkennen aan de donkere snavel en poten en de opvallende gele tenen die zelfs in de vlucht opvallen. De ingetrokken nek geeft aan dat het hier om een echte reigersoort gaat.

Verder werden nog vliegend waargenomen: een wulp, een goudplevier en wat watersnippen. Tapuiten daarentegen maken echt gebruik van het park en deze fraaie vogels zijn volgens onze gids vaak bij de muurbroekstukken luid en duidelijk zichtbaar. Tijdens de voorjaars- en najaarstrek laat de tapuit zich zien in het Buytenpark en in de weilanden in de omgeving.

brilduikers

tek. Ben Prins

De tapuit broedt tussen stenen en in konijnenholen en zou een regelmatige broedvogel van het Buytenpark kunnen worden, ware het niet dat de puinbrokken ook graag als speeltuin worden gebruikt door kinderen waardoor verstoring niet uit kan blijven. De tapuiten verblijven hier graag omdat konijnen met hun vraat zorgen voor kale plekken waar de vogels hun voedsel kunnen vinden en een zandbad kunnen nemen.

Ook met de (volgens ooggetuigen nog steeds bijgevoerde) populatie fazanten gaat het voor de wind. Hoog in een rijtje populieren zaten kramsvogels en koperwieken gebroederlijk naast elkaar.

Nog een hele reeks voor Zoetermeer algemene soorten zoals ekster, zwarte kraai, vlaamse gaai, waterhoen, houtduif e.d. vond ik op mijn lijstje.

Spectaculair waren nog de spreeuwenwolken boven de Meerpolder die plotseling in het niets leken te verdwijnen. Soms lijken de spreeuwen louter voor de lol hun vliegkunsten te demonstreren, maar er is ook een doel bij gebaat. Door in dichte formaties te vliegen heeft een roofvogel minder kans om er een individu uit te pikken. De verschijning van sperwer of slechtvalk doet spreeuwen, meeuwen en Kieviten massaal opvliegen waardoor de vogelaar attent wordt gemaakt op de aanwezigheid van deze roofriders. Soms kan ook een overvliegende ooievaar al paniekreacties veroorzaken, zoals bleek in het nabijgelegen Vlietland waar in de maanden september en oktober visarend, ooievaar, sperwer, bruine kiekendief en slechtvalk regelmatig zwermen vogels de lucht in joegen. Over het algemeen komen de vogels ook weer snel tot rust, zolang er geen sprake is van bijkomende verstoringen door b.v. mensen en loslopende honden.

Ondanks het thema van deze excursie hebben we ook nog "tussendoor" naar de spectaculaire paddestoelengroei op de stammenrillen gekeken. De enige soort die ik met zekerheid kon "thuisbrengen" was de oesterzwam.

Het geheel werd in passende sfeer bij "Snowworld" afgesloten met koffie met cake. Aan de hand van dia's die Winfried had meegebracht werd een aantal waargenomen vogelsoorten nog eens van aanvullende achtergrondinformatie voorzien.

Het was inmiddels 12.00 uur geworden.

Volgens mij kunnen we terugkijken op een geslaagde ochtend waarbij allerlei nieuwe contacten zijn gelegd. Winfried, hartelijk bedankt!

8 VOGELXCURSIE NAAR DE STARREVAARTSE PLAS, EEN IMPRESSIE

op 13 november

Evelien van der Berg

Op deze mistige ochtend, met al vage contouren van de zon die haar best deed de nevel op te lossen, fietste ik naar "De Soete Aarde". Ies stond daar vaderziel alleen.

Toch maar samen op pad gegaan. Jammer, zo weinig belangstelling (eens over praten?). Is het een idee om je van tevoren aan te melden bij de excursieleid(st)er?

Het lijkt mij wel zo prettig! Voor mij 't voordeel om privé-informatie te krijgen.

Op de Voorweg al zagen we de mandarijneend, van oorsprong waarschijnlijk uit China afkomstig? In het Buytenpark konden we haast geen hand voor ogen zien. We stelden ons de vraag "doorgaan of teruggaan?" We vervolgden onze tocht en niet voor niets. Van het ene op het andere moment omringde ons een zonovergoten landschap, we ademden direct een stuk gemakkelijker.

Ies: "luister Evelien een krakeend te herkennen aan zijn krak, krak-geluid". De wilde eend komt het meest voor en is ook het meest luidruchtig.

In de houtwallen broeden af en toe bergeenden. Als Ies naar het Buytenpark gaat heeft hij altijd kattenbrokjes bij zich, voor een kat die hij regelmatig en altijd op dezelfde plek tegenkomt. Het beestje schijnt moederziel alleen rond te dwalen. En Ies brengt wat vreugde in z'n eenzaam bestaan.

We verlieten het park, in het weidegebied waar we langs reden zagen we een aantal goudplevieren en kieviten en aan de andere kant nijlganzen.

Bij de plas aangekomen, ons excursiedoel, was er veel te zien. Dit komt omdat de plas voor een deel omzoomd wordt door een rietkraag die niet helemaal aangeslagen is.

Hierdoor zijn er ook slikkige stukken en een landtong wat ideaal is voor steltlopers. Heel leuk om te zien als de vleugels van de aalscholvers breed uitgespreid gedroogd worden.

Verder namen we o.a. kuifeenden, smienten, pijlstaarten, slobbeenden, nonnetjes, futen en kluten waar. Het was een fijne, frisse, zonnige en leerzame ochtend.

9 LEDENAVOND MET DE VAKANTIEDIA'S VAN HET AFGELOPEN JAAR

op 24 november

Johan Vos

Vorig jaar werd deze succesvolle avond gewoontegetrouw in december georganiseerd. Omdat onder bestuursleden de indruk bestond dat meer leden deze gezellige avond zouden kunnen bezoeken als die ruim voor de eindejaars festiviteiten zou worden georganiseerd werd uiteindelijk tot deze "vroeg" datum besloten.

Het pakte echter anders uit, slechts zeven leden kwamen opdagen. Een klein, maar select gezelschap zoals onze vroegere voorzitter placht op te merken in dit soort gevallen. Desondanks kunnen we toch terugkijken op een geslaagde avond. Hieronder volgt een korte samenvatting.

Els en Ben Prins deden aan de hand van prachtige dia's verslag van hun vlindervakantie in de Provence. Wat mij bijgebleven is, is de enorme verscheidenheid aan blauwtjes. Een greep: klein tijmblauwtje, adonisblauwtje, klaverblauwtje, witstreepblauwtje, bleek blauwtje, wikkeblauwtje, esparcetteblauwtje, getand blauwtje en heideblauwtje. De schitterende macro-opnamen werden regelmatig afgewisseld met beelden van het prachtige landschap aldaar. Door de overweldigende variatie aan (vlinder)soorten werd Peter zo enthousiast dat er dezelfde avond nog een vakantie werd gepland voor komend voorjaar. Volgend jaar om deze tijd hopen we Ben en Peter zo ver te krijgen dat ze samen verslag uitbrengen van hun gezamenlijke vlinderavonturen in de Provence.

Peter op zijn beurt bleef dichterbij huis. Hij toonde dia's van Zoetermeerse paddestoelen en vertelde over recente mycologische ontdekkingen en ontwikkelingen. Elders in dit blad doet hij uitgebreid verslag.

Deze avond zag ik dia's langs komen van: valse kopergroenzwammen uit het Vernédepark, *Agrocybe putaminum*, Zoetermeers beroemde leemhoed uit het prielenbos waar nog steeds geen Nederlandse naam voor verzonnen is, knolparasolzwammen uit de Noord-Aa, de slijmvoetbundelzwam (eerste vindplaats in Zoetermeer in de Noord-Aa), bleke veldbundelzwam en schubbige bundelzwam, beide uit het Vernédepark, wollige bundelzwam op gezaagde populierenstammen (landelijk zeldzaam, maar lokaal steeds algemener wordend) en natuurlijk ontbrak ook de paarse schijnridder niet, een van Peters paradepaardjes. Zeer de moeite waard!

Als laatste deed Tilly uitgebreid verslag van haar geografische reis naar Griekenland.

Prachtige dia's die een goede indruk gaven van het landschap en een aantal toeristische trekpleisters, afgewisseld met allerlei exotisch aandoende plantensoorten.

Wegens succes geprolonged, althans wat mij betreft maar dan toch maar weer in december?

GEZIEN IN ZOETERMEER

10 VONDSTEN

Johan Vos

Twee dagpauwogen op de verwilderde Asters (*Aster laevis*) op 16 oktober langs de spoorlijn Zoetermeer – Gouda.

Een sperwer hoog boven Zoetermeer vliegend op vrijdagmiddag 12 november.

Tilly Kester:

Ransuil tegen het raam? op maandag 18 oktober
Het was zaterdag 16 oktober prachtig weer. Een mooie gelegenheid om de ramen buiten op het terras te zemen. Zo ook gedaan.

Maandagochtend (tussen 9.30 en 10.00 uur) ben ik verder gegaan om de ramen aan de binnenkant schoon te maken. Ik had de gordijntjes er af en de planten uit de vensterbank gehaald. Net toen ik met zemen klaar was ging de telefoon. Tijdens het telefoongesprek hoorde ik een harde doffe klap, net of een deur dichtsloeg. Maar er stonden geen andere deuren in huis open. Na dat telefoontje keek ik door de terrasdeur naar buiten en zag iets opvliegen. En toen zag ik op de betonnen omheining van het terras een ransuil zitten. Zijn ene pluim-oortje zat nog een beetje scheef.

Ik heb snel een paar foto's genomen. Hij kwam echter snel bij en vloog weg toen ik de deur naar het terras open wilde maken om nog een foto te nemen. Buiten op het terras heb ik nog naar eventuele veertjes gezocht maar niets gevonden. Ik heb de ransuil niet tegen het raam zien vliegen maar er zit volgens mij wel een afdruk van dat beest op het raam.

Waarom hij tegen het raam vloog, weet ik niet, misschien was hij wel verblind door de zon die op het raam scheen? Staande op het terras zag ik dat beide ramen blinkend schoon waren. Het waren net twee grote zwarte gaten.

Marit:

4 november. Opgejaagd door de buurkat knalt een houtsnip tegen ons kamerraam aan. Hij blijft suizebollend op de grond zitten en houdt blazend en met opgezette staart de kat op afstand. Later verstopt hij zich onder een struik en vliegt uiteindelijk weg richting Binnenpark.

In de pot van een kamerplant die deze zomer buiten heeft gestaan is een muurleeuwenbekje opgekomen. Nu staat hij naast de cactus te bloeien in de vensterbank. Hij doet het verbazend goed boven de cv en strooit de vensterbank vol zaadjes.

11 LIJST VAN ZOETERMEERSE BROEDVOGELS

Winfried van Merendonk/Johan Vos

De lijst van Zoetermeerse broedvogels is door Winfried van Meerendonk bijgewerkt aan de hand van wat er gedurende de laatste vier jaar op Zoetermeers grondgebied (inclusief de Meerpolder) is waargenomen.

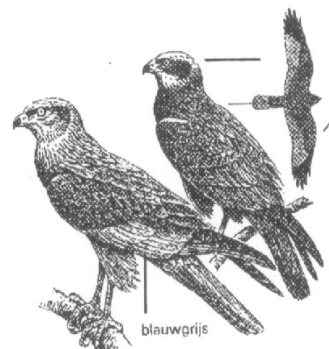
Waarnemingen van nestelende en/of broedende vogels of andere waarnemingen die kunnen wijzen op broedgevallen, met name van zeldzame soorten zijn zeer welkom bij Winfried. **Tel. 079- 3165270**

We hopen op deze wijze de lijst zo actueel mogelijk te houden.

	Euringnr.	Status	Soort	Aantal	
1	90		Fuut	3	
2	1220		Blauwe reiger	3	99 (18 nesten)
3	1340	RL/tz	Ooievaar	1	'96/'97/'98/'99
4	1520		Knobbelzwaan	2	
5	1700		Nijlgans	2	
6	1730		Bergeend	2	'96/'97/'98/'99
7	1860		Wilde eend	3	
8	1940	tz	Slobeend	1	
9	1980		Tafeleend	2	
10	2030		Kuifeend	3	
11	2600		Bruine kiekendief	1	'96 ***
12	2690		Sperwer	1	'96/'97/'98/'99
13	2870		Buizerd	1	'97/'98/'99 **
14	3040	tz	Torenvalk	3	*
15	3100		Boomvalk	2	
16	3670	RL	Patrijs	2	
17	3940		Fazant	2	
18	4240		Waterhoen	3	
19	4290		Meerkoet	3	
20	4500		Scholekster	3	
21	4560	RL/iz	Kluut	2	
22	4690	tz	Kleine plevier	2	
23	4930		Kievit	3	
24	5320	RL/it	Grutto	2	
25	5460	RL	Tureluur	2	
26	6150	RL/tz	Visdief	3	
27	6680		Holenduif	2	
28	6700		Houtduif	3	
29	6840		Turkse tortel	3	
30	6870		Tortelduif	2	
31	7240		Koekoek	2	
32	7570	tz	Steenuil	1	* '95
33	7610		Bosuil	2	* '96/'97/'98/'99
34	7670		Ransuil	2	
35	7950		Gierzwaluw	3	*
36	8560	RL/tz	Groene specht	2	
37	8760		Grote bonte specht	3	
38	9760		Veldleeuwerik	2	
39	9810	RL/tz	Oeverzwaluw	1	* '92
40	9920		Boerenzwaluw	3	
41	10010		Huiszwaluw	2	*
42	10110		Graspieper	3	
43	10140		Nachtegaal	2	
44	10170		Gele kwikstaart	1	
45	10200		Witte kwikstaart	3	
46	10660		Winterkoning	3	
47	10840		Heggemus	3	
48	10990		Roodborst	3	
49	11060	iz	Blauwborst	2	'96/'97/'98/'99
50	11210		Zwarte roodstaart	2	
51	11870		Merel	3	
52	12000		Zanglijster	3	
53	12500		Bosrietzanger	2	
54	12510		Kleine karekiet	3	
55	12590		Spotvogel	2	
56	12740		Braamsluiper	2	
57	12750		Grasmus	2	
58	12770		Zwartkop	3	

Fuut (zomerkleed)

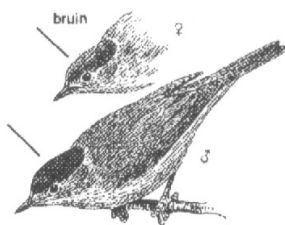
ca. 1/4 x nat. gr. Bruine kiekendief

Veldleeuwerik 1/4 x nat. gr.

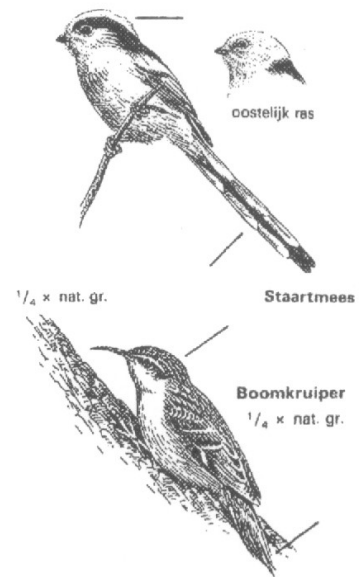

Zwarte roodstaart ♀ ♂ 1/4 x nat. gr.

1/4 x nat. gr. Zwartkop

	Euringnr.	Status	Soort	Aantal
59	13110		Tjiftjaf	3
60	13120		Fitis	3
61	13350		Grauwe vliegenvanger	1 *
62	13640		Tuinfluitier	2
63	14370		Startmees	2
64	14620		Pimpelmees	3 *
65	14640		Koolmees	3 *
66	14870		Boomkruiper	2 *
67	15390		Vlaamse gaai	2
68	15490		Ekster	3
69	15600		Kauw	3
70	15670		Zwarte kraai	3
71	15820		Spreeuw	3
72	15910		Huisemus	3
73	15980		Ringmus	2
74	16360		Vink	2
75	16490		Groenling	3
76	16530		Putter	3
77	16600		Kneu	2
78	18770		Rietgors	3

Aantal is een schatting van het aantal broedparen (1-zeldzaam/sporadisch, 2-regelmatig voorkomend, 3- algemeen, soorten voorzien van

* betekent dat het hier tevens gaat om kunstmatige nestgelegenheid)

Status geeft aan of het een zogenaamde rode lijst soort betreft (RL) of dat de soort voldoet aan de criteria die het Nederlands natuurbeleid stelt t.a.v. doelsoorten.

i= internationaal van belang,
t= in aantal sterk teruglopend en
z= zeldzaam in Nederland

** Buizerd, het gaat in alle gevallen (Buytenpark, Westerpark) om broedpogingen van vermoedelijk juveniele vogels. Nestbouw waargenomen in het Buytenpark in 1998

*** Bruine kiekendief, broedt incidenteel. In 1999 niet meer waargenomen als broedvogel. Broedpogingen Buytenpark in 1996/'97 vermoedelijk verstoord door recreanten. Gebied ten westen van Balijbos in de gaten houden.

De kuifleeuwerik is de laatste jaren niet meer waargenomen en daarom afgevoerd van de lijst.

tek. Ben Prins

De sperwer is vaste broedvogel geworden met jaarlijks 4 tot 6 paar. Neemt toe

12 ECOLOGISCHE ACHTERGROND VAN PADDESTOELLEN IN ZOETERMEER

Peter van Wely

De **wollige bundelzwam** (*pholiota populnea*) was tot voor enkele jaren geleden in Zoetermeer onbekend. Omgezaagde stammen moesten eerst 2 jaar verouderen voor zich daarop de wollige bundelzwam ging vestigen. Het begon in het Buytenpark, later kwamen zij in het Wester-park, het Vernèdepark, aan de Amerikaweg op het zaagvlak van de de omgezaagde populierenstammen tevoorschijn

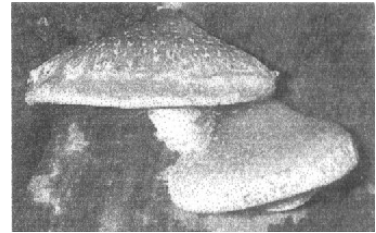

Foto Garnweidner p117

De **paarssteelschijnridder** (*lepista saeva*) was altijd in het Vernèdepark te vinden, maar hij heeft verleden jaar overgeslagen en ook dit jaar verscheen hij daar niet. Bij de Muzieklaan stonden tegenover het winkelcentrum Buytenwegh in 1997 wel 38 exemplaren. In 1998 en dit jaar was er niet één meer te zien. In het Van Tuylpark vonden we dit jaar november ineens weer 2 exemplaren. Het biotoop van een betrekkelijk open parklandschap is zowel in het Vernèdepark als in het Van Tuylpark te vinden. In het Vernèdepark waren het oude populieren waaronder deze paddestoel verscheen, in het Van Tuylpark was het grauwe abeel. De Muzieklaan week daar aardig vanaf, want daar is eerder sprake van een stadsplantsoen met een grasveld waar duidelijk honden worden uitgelaten. Dit jaar heeft de paddestoelenwerkgroep dus niet meer dan 2 exemplaren gevonden op een nieuwe vindplaats.

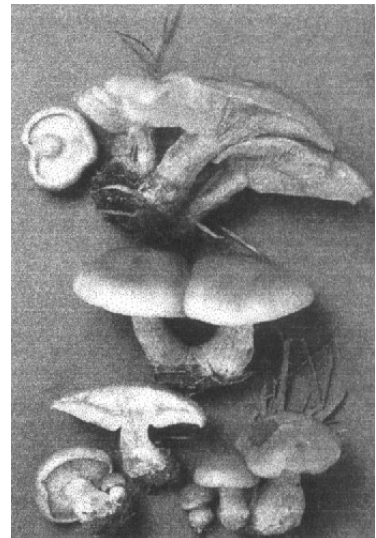

Foto Phillips p114

De **valse kopergroenzwam** (*psilocybe caeruleae*) vond ik enkele jaren geleden in november in het Prielengebied op het schorssnipperpad. In '97 vond ik ze ook langs het fietspad langs de Amerikaweg op schorssnippers. Daar stonden tientallen exemplaren. In '98 ontdekte ik tijdens een plaspauze meer dan 60 exemplaren van een groot formaat in het Vernèdepark. Kennelijk had deze plas gewerkt, want dit jaar stonden er al meer dan 200 exemplaren. De valse kopergroenzwam groeit namelijk in tegenstelling tot de echte kopergroenzwam op nitraatrijke plaatsen. Daarom vind je ze veel op schorssnippers, bij de nitraatminnende brandnetels en hondsdrif.

Foto Garnweidner p96

De **zwartwordende wasplaat** (*hygrocybe conica*) is het resultaat van verschrallend maaibeheer. Waspplaten zijn een teken van minder voedselrijke gebieden. In tegenstelling tot de bovenstaande soorten is deze soort al vaak in juli te vinden. Dit jaar heb ik ze bijna niet gevonden. Drie of vier jaar geleden daarentegen vond ik er tientallen in het Westerpark op sommige grasveldjes. De tweede vindplaats is de Schapeweide bij het Prielengebied. Daar heb ik er toen ook enkele gevonden.

Foto Phillips p61

Het **sneeuwzwammetje** (*hygrocybe virginea*) is een heel mooi zwammetje. In '97 vond ik 40 exemplaren langs de rand van het struikgewas in het struweel van het Westerpark. Daar heb ik hem in '98 en '99 niet meer gezien. De paddestoelenwerkgroep vond de soort echter weer opnieuw in het Van Tuylpark tussen het gras.

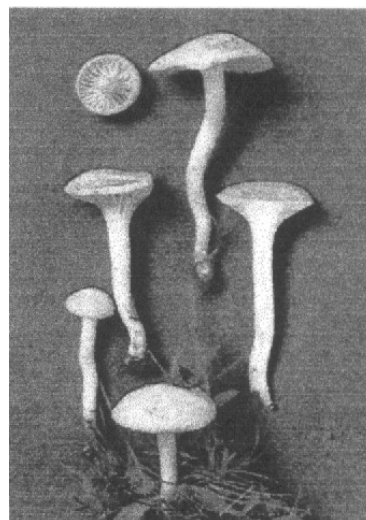

Foto Phillips p64

De **langsteelfranjehoed** (*psathyrella conopilus*) vond ik in '92 in het oude bos Meerzicht langs het schorssnipperpad in oude wielsporen waar de grond zeker 10 cm was ingedrukt zeker duizend exemplaren. De eerste lading verscheen in september, bleef daar ongeveer 2 weken staan voor de boel verlepte. In november verschenen de vruchtlichamen opnieuw in duizenden exemplaren. Aangezien ik daar op mijn schoenen veel had rondgelopen, en ook op diezelfde schoenen regelmatig in het Prielengebied kwam, groeien daar de laatste jaren ook honderden exemplaren. Ik heb er mijn sporen nagelaten. Deze soort kun je als één van de weinige franjehoedjes macroscopisch (zonder microscoop) determineren.

Foto Taeke de Jong

Op 19 oktober 1999 vonden we in de Leyens-park een groep **stinkfranjehoeden** die we op afstand konden ruiken. Het bleek om *psatyrella narcotica* te gaan. Deze is zeldzaam tot zeer zeldzaam.

De **blozende stinkvezelkop** (*inocybe haemacta*) is een vezelkop die zich kenmerkt door een heel karakteristieke paardenstal- of paardenurinegeur. Deze soort vonden we verschillende keren in het Westerpark.

De **levertraanzwam** (*macrocystidia cucumis*) heeft de paddestoelenwerkgroep zowel in '98 als in '99 gevonden in het Westerpark onder kastanjes tussen het gras. Het ging daarbij om ongeveer 20 exemplaren.

De **geschubde inktzwam** (*coprinus comatus*) is een heel gewone verschijning, maar dit jaar heeft hij het heel slecht gedaan. In het topjaar 1989 vond ik met name in oktober duizenden exemplaren. De **kale inktzwam** (*coprinus atramentarius*) deed het dit jaar echter heel goed, hoewel hij in bijna hetzelfde biotoop voorkomt. 20 exemplaren. Dat was voor mij nieuw in Zoetermeer. Sinds de paddestoelen-werkgroep inventariseert met Kees Uljé, de inktzwammen-specialist, zijn er nu in Zoetermeer 23 soorten inktzwammen gesignaleerd, waaronder enkele zeldzame soorten.

Zo is bijvoorbeeld het **lilakleurig plooirokje** (*coprinus lilatinctus*) op het houtsnipperpad in de Noord-Aa gevonden. Deze soort was pas enkele maanden eerder beschreven als nieuwe soort voor West-Europa. Een andere uitgesproken zeldzaamheid was de determinatie van **coprinus nemorensis** die gevonden is op 31 augustus 1999 in het Westerpark. Dit was de tweede vondst in Europa.

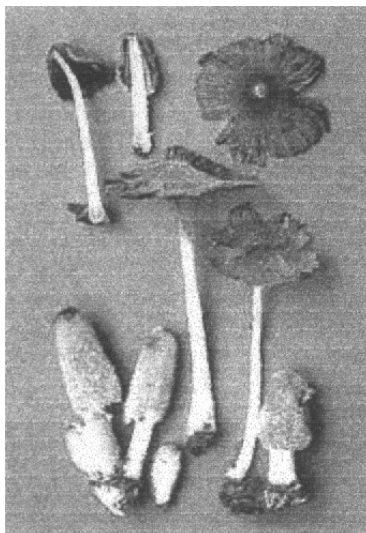

foto Phillips p176
hazepootje

foto Garnweidner p39
levertraanzwam

Foto Garnweidner p113
geschubde inktzwam

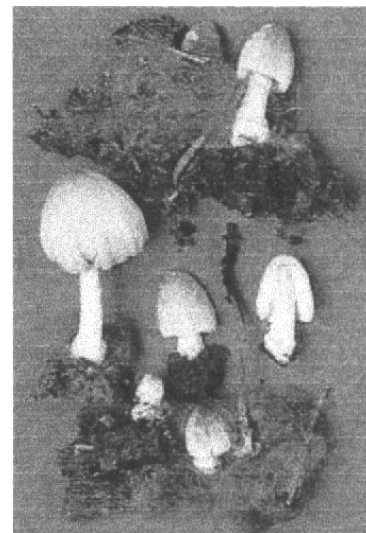

foto Phillips p180
grote viltinktzwam

Een heel kenmerkende soort op houtsnippers is het **hazepootje** (*coprinus lagopus*), onder andere zeer talrijk in de Noord-Aa.

Een opvallende soort op stammen is de **grote viltinktzwam** (*coprinus domesticus*). Ik denk daarbij vooral aan vondsten in het Westerpark en in het Vernèdepark.

De **gewone anijschampignon** (*agaricus arvensis*) is een paddestoel die thuishoort tussen het gras van voedselrijke wegbermen. Ik heb hem gevonden langs de Middelweg en dit jaar langs de Zonneberg.

Hij is met de **straatchampignon** (*agaricus bitorquis*) algemener dan de weidechampignon. Hij is goed te herkennen aan zijn opvallende anijsgeur. De straatchampignon vind je niet alleen in grasbermen langs de straat, maar ook in parken. Hij is goed te herkennen aan zijn dubbele ring.

De straatchampignon heeft zoveel groeikracht dat hij door het asfalt heen kan breken

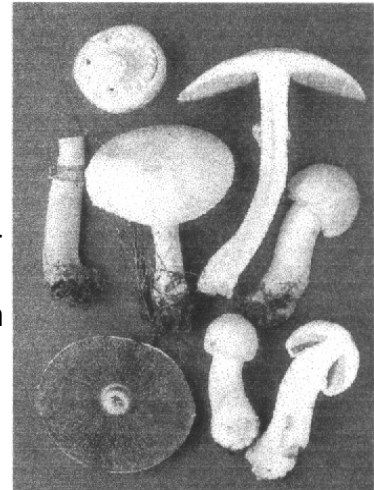

foto Phillips p166
Anijschampignon

De **gewone weidechampignon** (*agaricus campestris*) is meer afhankelijk van schapen- en paardenmest en minder te vinden in koeienweiden. Eén van de weinige vindplaatsen is dan ook de schapenweide in het Westerpark.

foto Garnweidner p93
Straatchampignon

De **gordelchampignon** (*agaricus vaporarius*, afgebeeld) groeit naar mijn gevoel op plaatsen waar afval wordt achtergelaten. Ik heb hem gevonden bij de fietsafrit op weg van het station Voorweg in de richting van Buytenwegh, waar passanten hun rommel langs die afrit in de berm gooien. Dat was met name in de jaren '97 en '98. Een soortgelijke biotoop wordt opgezocht door de **franjechampignon** (*agaricus subperonatus*). Je vindt deze soort ook in plantsoenen. Microscopisch lijken deze beide champignons veel op elkaar. Macroscopisch vind ik de schubben van de hoed bij de franjechampignon en de tekening van de steel bij de gordelchampignon kenmerkend verschillen.

foto Garnweidner p93
gew. weidechampignon

In het Prielengebied vond ik in midden in de zomer van '91 2000 exemplaren van **agrocybe putaminum**, nadat ik ze daarvoor al enkele jaren had gevonden op het houtsnipperpad. In de winter van '91-'92 is het houtsnipperpad enkele centimeters opgehoogd met kerstboomsnipper. Putaminum is een loofhoutsoort, zodat na één à twee jaar ophoging, de kerstboomsnipperlaag van '92 het mycelium had bereikt en de soort van de enige vindplaats in Zoetermeer verdwenen was.

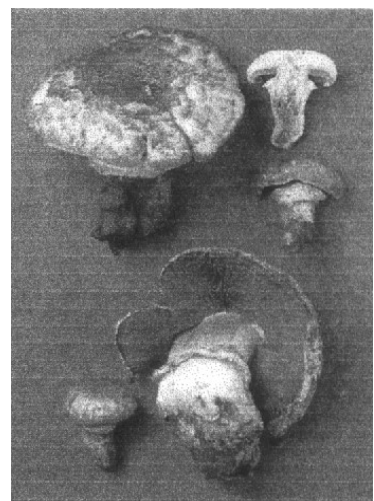

foto Phillips p161
gordelchampignon

De **barstende leemhoed** (*agrocybe dura*) vond ik op leemachtige, zware kleigrond in de grasbermen van het Noord-Aa-gebied.

De **leverkleurige leemhoed** (*agrocybe erebia*) vond ik daarentegen in meer plantsoenachtige omgevingen onde hakhout of struikgewas. Dit jaar vond ik hem in de woonwijk Meerzicht en in het Westerpark. Drie jaar geleden vond ik hem voor het eerst in het Vernèdepark.

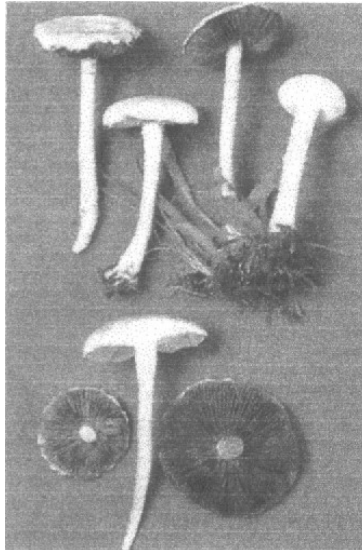

foto Phillips p170
barstende leemhoed

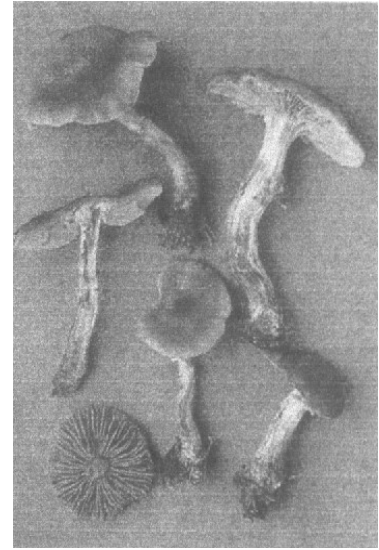

foto Phillips p169
leverkleurige leemhoed

De hier behandelde paddestoelen vormen slechts een kleine greep uit de bijna 340 paddestoelen die men in Zoetermeer kan vinden. Ik heb vooral paddestoelen behandeld die kenmerkend zijn voor voedselrijke en kalkrijke kleigrond. Zoetermeer kent weinig humusrijke stukken, waardoor het aantal bospaddestoelen gering is. Ook heb ik vrijwel geen paddestoelen behandeld die op bomen en stronken groeien of paddestoelen die zo klein zijn dat men ze alleen met een loupe kan bekijken.

De foto's komen grotendeels uit deze beide gidsen.

Phillips, Paddestoelen van West Europa, Het Spectrum, Utrecht, 1993, ISBN 90 274 3069 1

Garnweidner, Paddestoelen gids in kleur Thieme, Baarn 1992 ISBN 90 5210 125 4

BUITEN DE AFDELING

13 ZOETERMEER KLEUREN, NIEUWS VAN HET STADSNATUURPLAN

Eveline Kokx

Natuurvriendelijke oevers Lange land.

De aanleg van de oevers is inmiddels gereed. Bij het werk stond een bord met

de tekst "aanleg natuurvriendelijke oevers" en het logo van "Zoetermeer Kleuren" zodat voor passanten duidelijk is wat er gebeurt. Gebleken is dat zo'n verklarend bord inderdaad de tongen losmaakt.

Natuur in de wijk leeft bij bewoners.

Meerzicht heeft dit jaar het spits afgebeten. Bewoners kregen een uitgebreid excursieprogramma voorgeschoteld en konden in groepjes aan de slag met "adoptie" van stukjes buurtgroen. Uiteindelijk draaide er een flink aantal groepjes.

De evaluatie van het thema "Natuur in de wijk" volgt.

Leuk om te vermelden is dat op initiatief van BOVOS er een aantal bijeenkomsten is geweest over balkontuinieren, dit in samenwerking met de wijktuin Voorweg. Ook heeft BOVOS het initiatief genomen om speciaal voor de hoogbouwbezoekers overdag een presentatie van het stadsnatuurplan te organiseren.

De bewonersprijsvraag heeft helaas niet zo'n grote respons opgeleverd. Een deskundige jury heeft zich gebogen over de inzendingen. Op de feestelijke bijeenkomst van 25 januari a.s. (zie hieronder) zal de prijsuitreiking plaatsvinden.

Duurzame inrichting openbaar gebied Noordhove deelplan 6 "De Boomgaard"

In de hal van het stadhuis is een kleine tentoonstelling ingericht van de mogelijkheden om het openbaar gebied in de boomgaard, in overleg met de toekomstige bewoners, duurzaam en natuurvriendelijk in te richten. Bij de tentoonstelling hoort een mooie folder, die ook in het Zoetermeer Magazine was opgenomen. We wachten in spanning af wat de bewoners van de ideeën vinden en hoe ze met de gedane suggesties om zullen gaan.

Waterplan Zoetermeer

In nauwe samenwerking met het waterschap Wilck en Wiericke en de hoogheemraadschappen van Schieland en Rijnland is inmiddels een plan van aanpak opgesteld om te komen tot een waterplan voor Zoetermeer. In het stadsnatuurplan staat dat het oppervlaktewater voor planten en dieren aantrekkelijker moet worden. De bedoeling is dat een extern bureau dit jaar aan de slag gaat.

Benthuizer en Noordhovenseplas

Zoals al eerder werd gemeld wordt de Benthuizerplas zo ingericht dat er kansen zijn voor het ontstaan van natte kale grond. In de Noordhovenseplas is aan de noordrand een eiland voorgesteld waar in een natuurvriendelijke omgeving gerecreëerd kan worden met aanlegplekjes voor kano's en roeibootjes. Inmiddels heeft het waterschap gekeken of de voorstellen voor peilfluctuaties aan de veiligheidseisen voldoen. De bewoners aan de rand van het plassegebied worden binnenkort geïnformeerd over het plan.

Een greep aan onderwerpen uit het nieuwe jaarprogramma:

Natuur in de wijk. Het centrum (Dorp, Driemanspolder, Palenstein en Stadshart) komt dit jaar aan de beurt met: adoptiegroen, tentoonstelling, excursies e.d.

Plaatsen van een webcamera bij een hooggelegen valkenkast

Studie naar de mogelijkheden voor natuur in het stadshart, hoe kunnen b.v. platte daken benut worden?

Publieksactie met als thema water.

Educatieve route Voorweggebied. Wijktuin, stadsboerderij, sprinterzone.

Inventarisatie en waar nodig aanpassing van het maaibeheer inclusief publiciteit.

Diverse natuurprojecten die nog nader benoemd zullen worden.

En tot slot:

Is iedereen die betrokken is bij de uitvoering van het stadsnatuurplan, of die zich daar nauw bij betrokken voelt van harte uitgenodigd bij de feestelijke afsluiting van het eerste jaar stadsnatuurbeleid op 25 januari.

Onder meer zullen de eerste stadsnatuurplannen in boekvorm uitgereikt worden, zullen bewoners van Meerzicht die zich ingespannen hebben voor de natuur in hun wijk in het zonnetje gezet worden en zal de uitslag van de bewonersprijsvraag bekend worden gemaakt.

14 BERICHTEN VAN HET PLATFORM GROEN

Bob de Lange

Windsingel Ruimtedreef

Successen zijn in ons werk niet aan de orde van de dag, maar zo af en toe scoren we

een punt. Alweer enige tijd geleden hebben we gerapporteerd over ons bezwaarschrift tegen het rooien van bomen. Dit bezwaar was vooral gericht tegen het rooien in het broedseizoen, doch we hadden ook veel moeite met het rooien van de windsingel aan de Ruimtedreef, langs de oude boomgaard. We hebben voor de bezwaarschriftcommissie verlangd dat de natuurwaarden van de singel gecompenseerd zouden worden. Intussen is de boomgaard gerood, maar de windsingel is behouden "als kenmerkend element" van het vroegere landschap. Wij denken dat onze eis van compensatie daarbij een belangrijke rol heeft gespeeld. Goed dat de singel is behouden, al moet deze naar onze mening weer eens goed worden gesnoeid om in vorm te blijven.

Faunabeheer

De discussie over het Faunabeheer, die we ons vorig Bericht al hebben ingeleid, loopt nog door en we hebben uit onze achterban goed bruikbare reacties gekregen. We proberen zoveel mogelijk het (nieuwe) beleid te enten op de nieuwe Flora en Faunawet, die naar verwachting over een jaar van kracht zal zijn en waarvoor nog een aantal bijlagen moet verschijnen. We hebben gewaarschuwd dat de wet geheel nieuwe eisen aan het toezicht door de gemeente gaat stellen. Zo zal bijv. artikel 11- "het is verboden vaste rust- of verblijfplaatsen van een beschermde inheemse diersoort te verstoren" de nodige problemen oproepen bij het vaststellen van welk gedrag aanvaardbaar is.

Golfbaan

Wandelend, netjes met de hond aan de lijn, hebben we op de golfbaan verschillende malen zware verwijten en forse taal moeten incasseren van zowel personeel van de baan als van spelers. We hebben bij de gemeente nog eens nagevraagd wat de regels zijn en die kwamen precies overeen met wat we ons nog herinnerden. De golfbaan in het Westerpark is door de gemeente verhuurd aan Burggolf onder de voorwaarde dat het openbaar gebied blijft. De toegang is vrij op de verharde paden, honden moeten aan de lijn. Helaas is een deel van de paden in het middengebied opgeruimd. Maar er blijft nog steeds een aardig wandelgebied over, met mooi uitzicht vanaf het hoogste punt. De tientallen hazen die er vroeger 's avonds kwamen spelen, zijn er niet meer, maar er is nog aardig wat wild te zien. Laat u niet intimideren als u zin hebt over het terrein te wandelen, respecteer de regels en pas op voor overvliegende golfballen.

Meerpolder

Voor de Meerpolder was het nieuwe bestemmingsplan in tweede concept beschikbaar voor inspraak tot 27 december j.l. We zijn inmiddels druk bezig met het opstellen van ons commentaar, geholpen door een uiterst gedegen document dat Huug Smits al voor ons heeft opgesteld.

De boodschap uitdragen

Zoals bekend heeft Platform Groen geen binding met enige politieke overtuiging. Toch weten we dat de politieke partijen een grote invloed hebben op de belangen van het natuurlijk groen die we behartigen. We zijn dan ook graag beschikbaar voor contacten met de politiek. Kort na elkaar werden we uitgenodigd door het Liberale Vrouwen Netwerk Zoetermeer en door de Denktank Groenlinks. Bij de liberale dames bleek weinig begrip te bestaan voor onze zorgen over een dichtslibbende regio, verstikt in bebouwing en wegen en zonder groene gebieden. Er werd ons verzekerd dat er ruimte genoeg is, verkeersproblemen zijn er niet ("ik rijd in acht minuten per auto naar Den Haag") en groene ruimte is er te veel ("in het Westerpark zie je nauwelijks iemand"). Op zich was het verkwikkend om het onderling zo geheel oneens te zijn. Bij Groenlinks was, naar verwachting, een geheel andere opstelling. Het gesprek ging in hoofdzaak over de kwaliteit van het binnenstedelijk groen. Een thema waar Platform Groen zich vanouds wat voorzichtig opstelt, gezien de talloze eisen die de bewoners aan dit soort groen stellen en waarvan de natuurwaarden meestal niet erg groot zijn.

Chinees Themapark

Over het Chinees themapark heerst nog steeds de stilte voor de MER. We hebben intussen een document van de gemeente ontvangen over Zoetermeer 2025. Terecht stelt de gemeente dat we plannen voor de toekomst de beschikbare ruimte als uitgangspunt moeten hanteren en komt met cijfers voor het grondgebruik in relatie tot de werkgelegenheid. Nieuwe bedrijfsterreinen moeten dan per hectare 50 arbeidsplaatsen bieden, nieuwe kantoren per hectare 400 arbeidsplaatsen.

In een brochure over het Chinees Themapark wordt uitgegaan van een oppervlak van ca 40 hectare, met werkgelegenheid voor ca 300 mensen, waarvan ca 150 Nederlanders. Deze 4 arbeidsplaatsen per hectare in het Themapark blijven wel erg treurig achter bij de eigen criteria voor verstandig grondgebruik. We vergeten dan maar even dat die 4 arbeidsplaatsen per hectare alleen worden gehaald op mooie zomerse dagen, met werk dat wordt getypeerd als McDonaldbanen.

15 FIETSEXCURSIE LANGS AMSTERDAMSE STADSPLANTEN

op 19 september 1999

Johan Vos

Floristen achter het entrepotdok

Dat er op de eerste autoloze zondag sinds de jaren zeventig geen fiets meer te huur was op het Amsterdamse centraal station is achteraf gezien goed verklaarbaar. De 25 excursiegangers (FLORON-hokkers, KNNV'ers of zomaar Amsterdammers met interesse in de stedelijke flora) waren dan ook praktisch allemaal met de eigen fiets naar het centraal station gekomen. De enige deelnemer die niet in het bezit was van een fiets wist al gauw een regeling te treffen met de trotse bezitster van een prachtige stevige zwarte damesfiets die hij als tegenprestatie de hele fietstocht achterop nam.

Ton Denters was niet van de partij en liet zich vervangen door Bart Vreeken, mede-auteur van "Van muurbloem tot straatmadelief". Verteld werd dat Ton zelf deel nam aan een singelloop, georganiseerd in het kader van de autoloze zondag.

Het was gezellig druk in de stad, onze eerste stop was halverwege de Peperstraat waar we een grote groeiplaats van muurfijnstraal aantreffen. Een madeliefjesachtige nieuwkomer in de Nederlandse flora. Onder aan een kademuur stond een vijf, hogerop groeiden muurvarens en een jonge mannetjesvaren. Tevens hebben we het daar groeiende vingergras als harig vingergras kunnen determineren.

De tweede stop was bij de Schippergracht waar een prachtige groep tongvarens te bewonderen viel. Van een plant met zeer grote bladeren werd gesuggereerd dat we met katoen te maken hadden.

Op een binnenterrein aan de Plantage Doklaan troffen we een grote groep klimopbremraap aan. Zeldzame planten waarvoor je normaal gesproken naar Zuid-Limburg moet afreizen. Hoe ze hier terecht zijn gekomen blijft gissen.

Aan het Entrepotdok (achter Artis) groeide een grote groep niet bloeiende asters op een kademuur. Zelfs als ze wel bloeien zijn ze al nauwelijks op naam te brengen, dus hebben we ons er maar niet aan gewaagd. Op dezelfde muur stond ook nog een andere fraaie, stedelijke nieuwkomer. Een anjerachtige met opvallend roze bloemen, *Silene saponaria* geheten, een soort die zelfs de nieuwste Heukel's flora nog niet gehaald heeft. Op dezelfde muur ook hier weer muurfijnstraal.

Daarna naar de rietlanden, althans wat daar nog van over is. Spectaculair hier was de massale aanwezigheid van zandweegbree, een landelijk gezien zeer zeldzame soort. Op een stenige plaats vonden we ook nog een prachtige groeiplaats van kaal breukkruid.

Aan de Valentijnskade stond het ijzerhard volop in bloei, verderop richting Kruislaan vonden we goudknopje, een soort die ik nog nooit eerder gezien had.

Aan het Zeeburgerpad hebben we kransmuur bestudeerd, ook zo'n typisch stedelijke nieuwkomer in de Nederlandse flora. Overigens een soort waar je snel overheen kijkt. Hier ook nog Oosterse raket, de raket van de meest stenige plekken met de gigantisch lange houwen. Tot slot op de hoek van de 's Gravesandestraat op een tuinmuur een grote groep zwartstelen. Deze varens konden nu eens goed van alle kanten bekeken en gefotografeerd worden zonder dat je daarvoor je leven hoefde te wagen door over een wallenkant te hangen.

Een klein groepje enthousiastelingen kon er nog steeds geen genoeg van krijgen en ging nog op zoek naar schubvarens die op het stenen hoofd, achter het centraal station zouden moeten groeien.

Ik heb toen afscheid genomen met een tevreden gevoel. Een leuke heterogene groep, gemotiveerde floristen en bijna alle beloofde stadsplanten heb ik goed kunnen bekijken en de meeste ook kunnen fotograferen. Bedankt collega-floristen!

16 VOORJAARSDUINENCURSUS IVN ZOETERMEER

Marijke Koster

De maanden april en mei 2000 zal het IVN Zoetermeer een Duinencursus organiseren. Dit is een vervolg op de herfstcursus die het IVN Zoetermeer in het najaar 1999 heeft georganiseerd, maar het kan heel goed als een op zichzelf staande cursus worden gevolgd. Voor in de natuur geïnteresseerde mensen is het een enorm leuke cursus met aansprekende onderwerpen.

Er zullen vijf inleidingen worden verzorgd en wel op dinsdagavonden van 8 tot 10 uur. Vier excursies worden gehouden op de zaterdagochtenden erna of ervoor.

Mocht je er al zin in krijgen, noteer dan alvast de volgende data:

dinsdagavond	4-april	Inleiding insecten en mieren	Ben Prins
zaterdagochtend	28-april	Excursie mossen	Joop Kortselius
dinsdagavond	11-april	Inleiding mossen	Joop Kortselius
dinsdagavond	25-april	Inleiding vogels	Adrie van Heerden
zaterdagochtend	29-april	Excursie vogels	Adrie van Heerden
dinsdagavond	9-mei	Inleiding vossen	Gerrit-Jan de Bruijn

zaterdagochtend	13-mei	Excursie vossen	Gerrit-Jan de Bruijn
dinsdagavond	23-mei	Inleiding planten en bomen	Annemieke de Haas
zaterdagochtend	27-mei	Excursie planten en bomen	Annemieke de Haas

Voor meer informatie kunt U bellen Marijke Koster telefoon 079-3211720

17 DE BOOMGAARD

Marit

Meneer N. moest beter op zijn gezondheid letten, zei de dokter. Bloeddruk en cholesterol liepen uit de hand. Dieet! riep de dokter, geen zout meer, geen vette sju, nooit meer warme worst of frikandellen! Meneer N. wilde dat allemaal niet horen, hè bah, hè nee, dus hij schoof de dieetvoorschriften samen met de verantwoordelijkheid door naar mevrouw N. Die deed haar best, dat moet gezegd. Knapperige groente, gegrilde vis, frisse fruitsla; aan haar kookkunst zou het niet liggen. En meneer at met smaak. Nadat hij zijn verantwoord toebereide maal eerst had bedolven onder mayo en pikante kwats. Dus toen hij naderhand in het ziekenhuis bijkwam van zijn bypassoperatie, klaagde hij bitter dat "zo'n dieet dus echt geen ene moer hielp".

Omdat de kwaliteit van aarde, lucht en water, basis voor onze gezondheid, aan alle kanten wordt bedreigd, moet de maatschappij op dieet van de milieudokter. Wijs energiegebruik, zuinig met fossiele brandstof, meer "duurzaamheid", minder vervuiling. Dat vindt de verwende maatschappij niet echt lekker. Gelukkig zijn er instanties, "mevrouwen N." die iets smakelijks proberen te brouwen uit de nieuwe leefregels. Zo zijn er gemeenten die milieuwijken bouwen; zo bouwt Zoetermeer "De Boomgaard", als proeftuin voor milieubewust en natuurvriendelijk wonen. De huizen daar worden uitgerust met zonnecellen en waterspaarders. En om het echt lekker te maken komt er door de hele wijk heen een spannende structuur van molgoten, kreekjes, beekjes en watervallen die regenwater benutten voor natuurontwikkeling ter plekke. Om te watertanden, voor de ware natuurliefhebber! Want daar ga je van uit, dat er in zo'n wijk vooral natuurliefhebbers komen wonen.

Maar is dat wel zo, in tijden zoals deze, met een overspannen woningmarkt? Misschien koopt men zo'n eco-huis domweg omdat dat het eerste is wat binnen bereik komt. Dan nemen meneren N. dat milieugespaar op de koop toe en die natuurfranje, ach, daar moet je ze verder niet mee plagen. En dus verrijst er om hun DuBowoning toch een giftig houten schuttingwand en houden ze hun betonnen tuintje chemisch onkruidvrij. En net zoals ze met die lekkere vette instant-saus hun dieet teniet doen, helpen ze met hun huis-en-tuin-geknutsel de natuur in de buurt om zeep. Kijk maar 's rond in bestaande, ooit natuurvriendelijk bedoelde wijken: overal ziet u meneer N-tuinen en het lijkt wel of ze zich uitzaaien!

Wil een milieuvriendelijk gebouwde wijk ook echt een natuurlijk paradijs worden, dan moeten alle buurtgenoten meewerken. Voor De Boomgaard staan dus voorlichters klaar om de nieuwe bewoners te coachen bij de groene inrichting van hun wijk. Diëtisten, zeg maar, die vertellen wat gezond is, en chefkoks, die er samen met goedwillende bewoners iets smakelijks van maken. Hopelijk kunnen zij zelfs meneren N. tot de gezonde zaak bekeren. Want wat kun je anders doen om je te verzekeren van een beetje ecologisch verantwoorde burens?

Selectief werven, mag dat?

Daar zijn foefjes voor, zoals ik deze zomer ontdekte bij het kamperen.

Stel u voor: een sprookjesachtig mooi kampeerbos, zonder enige luxe, maar tierelierende vogeltjes alom. Op zeker moment komt een dikke caravan het terrein opgeploegd. Er horen jongetjes bij die op mountainbijkjes varens gaan platwalsen en een manspersoon dat met een vies gezicht paddestoelen omschopt. En een dame, die zich bij gebrek aan een kampkantoer vervoegt bij het was & splashok. "Kan u mij zeggen", vraagt zij de aldaar hun sokken uitwassende kampeerders, "waar hier de plekken met elektra zijn?" "Zijn er niet", zeggen de kampeerders, "nergens elektriek, nog geen lampje bij de WC!" "Maar dan doen de koelkast en de TV 't niet", schrikt de dame, "wat is hier verder te beleven, dan?" "Nou, wij kijken 's avonds altijd naar de muizen die over de tent rennen", zegt de ene sokkenwasser. En de andere vertelt haar over leuke vleermuizen, die afkomen op al die grote kriebelspinnen hier. "Maar", zegt hij, "als je 's nachts naar de WC moet, moet je wel een zaklantaarn meenemen hoor, anders trap je op de pad die altijd voor de pot zit". De dame trekt wit weg, graait haar zoontjes bijeen, vermaant haar echtgenoot ("Jij ook altijd met je goedkope rotcampings") en de familie blaast de aftocht.

Hieruit valt te leren dat het misschien slim is om voor De Boomgaard niet te adverteren met kreten als KOM WONEN TUSSEN VOGELS EN VLINDERS! maar liever met: KOM AVONTUREN TUSSEN PADDEN EN VLEERMUIZEN! Want dan krijg je vanzelf de ware natuurliefhebbers bij mekaar. Toch? Al heb je dan weer het risico dat er heksen tussen zitten, natuurlijk.

DATA

18 KALENDER

schrijf in Uw agenda

Januari 2000					
ma/wo/vr/zat	10.00-14.00	Demonstraties kaas of boter maken	stadsboerderij		De Balijhoeve
wo/zat/zon	14.00-16.00	Ezel- en ponyrijden	De Balijhoeve		3620832
11 januari Dinsdag	20.00	Start cursus Tuinontwerpen	De Soete Aarde	leden f 30,- niet/ f40,-	Groei en Bloei 3517624
15 januari Zaterdag	8.30	Ganzenexcursie	De Soete Aarde		KNNV, aanmelden bij 079-5931749
20 januari Donderdag	20.00	Lezing over de natuur in Rijswijk door Cees Los	De Soete Aarde		KNNV 079-5931749
25 januari Dinsdag	17.00-19.00	Slotbijeenkomst Stadsnatuurplan op Het Buitenbeest	Stadsboerderij Het Buitenbeest		De Soete Aarde 3469012
29 januari Zaterdag	8.00	Fietsexcursie De Wilk- Hazerswoude	Paviljoen Noord- Aa bij het Noord-Aa strand		Vogelwerkgroep 3165270
30 januari Zondag	13.00	Knoppenexcursie in het Westerpark	Het Westpunt in het Westerpark		IVN 3167818
Februari 2000					
ma/wo/vr/zat	10.00-14.00	Demonstraties kaas of boter maken	stadsboerderij		De Balijhoeve
wo/zat/zon	14.00-16.00	Ezel- en ponyrijden	De Balijhoeve		3620832
9 februari Woensdag	20.00	Contactavond Vlinderwerkgroep o.a. lezing over witjes	De Soete Aarde		KNNV5931749
12 februari Zaterdag	9.30 - ca 12.00	Workshop Insectenhotel maken	Gemeente- kwekerij Industrieweg	leden f 35,- niet- f 50,-	Groei en Bloei 3517624
19 februari Zaterdag	14.00-16.00	Start cursus over fuchsia's (2 lessen)	De Soete Aarde	ja	NkvF 3414145
26 februari Zaterdag	8.00	Excursie Plan Wielewaal, Prielenbos en Plas van Wiegel	Paviljoen Noord- Aa bij het Noord-Aa strand		Vogelwerkgroep 3520884

26 februari Zaterdag	9.45	Strandwandeling Katwijk-Noordwijk	De Soete Aarde (9.45) Centrum West (10.00)	KNNV 5931749
-------------------------	------	--------------------------------------	--	--------------

Maart 2000

ma/wo/vr/zat	10.00- 14.00	Demonstraties kaas of boter maken	stadsboerderij		De Balijhoeve
wo/zat/zon	14.00- 16.00	Ezel- en ponyrijden	De Balijhoeve		3620832
9 maart Donderdag	20.00	Diapresentatie over de lepelaars door Anneke Dirksen Vogelwacht Delft	De Soete Aarde		Vogelwerkgroep 3165270
15 maart Woensdag	20.00	Plantenwerkgroep opening seizoen Lezing Zoetermeerse flora	De Soete Aarde		KNNV 3412605
18 maart Zaterdag	8.30	Vogelexcursie ikv Stadsnatuurplan in Driemanspolder en Dorp	De Soete Aarde		De Soete Aarde 3469012
22 maart Woensdag	20.00	Info-avond Kruiden in keuken en tuin	Hoofd- bibliotheek		Groei en Bloei 3517624
23 maart Donderdag	20.00	Workshop Takkenvogel maken	De Soete Aarde	leden f 45,- niet-l f 60,-	Groei en Bloei 3517624
25 maart Zaterdag	8.00	Excursie Quackjeswater (Voorne Putten)	Parkeerplaats WC Meerzicht		Vogelwerkgroep 3165270
25 maart Zaterdag	10.00- 16.00	Workshop Hanging basket van natuurlijk materiaal	Industrieweg	leden f 45,- niet-l f 60,-	Groei en Bloei 3517624
26 maart Zondag	13.00- 14.00	Rondleiding in de natuurtuin door natuurtuingidsen	Het Westpunt in het Westerpark		Natuurtuingroep 3416896/3211593
30 maart Donderdag	20.00	Lezing over korstmossen door Leo Spier (excursie op 1 april, 10.30 uur)	De Soete Aarde		KNNV 3412605

Coördinatie door De Soete Aarde, centrum voor natuur en milieu. Deze agenda komt 4x per jaar uit. Opgave van excursies etc voor de maanden april, mei en juni voor 17 maart 2000.

19 LEDEN EN DONATEURS VAN DE KNNV-AFD. ZOETERMEER

december 1999

01. E van den Berg-den Hertog	Tijberg 64	2716 LK Zoetermeer
02. J.G. Bieze	Filmlaan 7	2726 RN Zoetermeer
03. E. Blom-Koophof	Tichelberg 2	2716 LL Zoetermeer
04. J. van Bodengraven	Veldlaan 52	2771 LZ Boskoop
05. R. Bolle	John Fordstrook 16	2726 TG Zoetermeer
06. L. van Duuren	Theo Thijssenhove 25	2726 CE Zoetermeer
07. A. Gadet	Dunantstraat 1027	2713 TL Zoetermeer
08. A. de Haas	Dunantstraat 1467	2713 TV Zoetermeer
09. M. van Hoorn	Spijkermakersstraat 48	2512 ET Den Haag
10. A. de Jong	Gaffelaarkade 2	2725 CD Zoetermeer
11. T. de Jong	Marsmanhove 2	2726 CM Zoetermeer
12. T. Kester	Vuurdoornpark 98	2724 HL Zoetermeer
13. J.A.M. Kok	Meerpolder 5	2717 PA Zoetermeer
14. A.E. Koster-Smaal	Dunantstraat 1143	2713 TL Zoetermeer
15. C.v Leeuwen v d Noulant	Veursestraatweg 5	2264 EA Leidschendam
16. W. de Liefde	Vuurdoornpark 98	2724 HL Zoetermeer
17. R.J. vd Meulen	Heyermanshove 7	2726 AM Zoetermeer
18. P. Molengraaf de Vette	Safarigeel 118	2718 CN Zoetermeer
19. B. Oostdam	Fivelingo 80	2716 BG Zoetermeer
20. J.H. Parmentier	Regentessestraat 8	2713 EM Zoetermeer
21. H. Ploeger	Ligusterpark 43	2724 HH Zoetermeer
22. A.P.S. Ponten	Du Sangalloruimte 1	2728 MX Zoetermeer
23. E.P.G. Ponten-Hagenaar	Du Sangalloruimte 1	2728 MX Zoetermeer
24. B. Prins	Beatrixlaan 81	2751 XX Moerkapelle
25. E. Prins-van Drielen	Beatrixlaan 81	2751 XX Moerkapelle
26. L.A. Reeder	Tijberg 44	2716 LJ Zoetermeer
27. C.J.M. Scholtes	Jagersbos 112	2716 JG Zoetermeer
28. Th. Veelenturf-vd Velde	Vlamingstraat 52	2713 RS Zoetermeer
29. I. Voogd	Berglaan 96	2716 EE Zoetermeer
30. J.G. Vos	Gr. Jacobastraat 8	2805 PN Gouda
31. P. van Wely	Smetanarode 82	2717 DT Zoetermeer
32. Gem. Wassenaar(afd.Groen)	Postbus 499	2240 AL Wassenaar
33. J. van Zalinge	J.W.Frisostraat 191	2713 CD Zoetermeer
34. I. Zwarekant	Van Aalstlaan 286	2722 RT Zoetermeer
35. L.C.M. van Zwet	Penninghove 1	2726 BT Zoetermeer

20 REGISTER

aalscholver	14,16	glaskruid	9,10	kuifeend	14,16
adonisblauwtje	17	glimmerinktzwam	13	kuifleeuwerik	20
agaricus arvensis	24	gordelchampignon	24	langsteelfranjehoed	13,22
agaricus bitorquis	24	goudknopje	30	leemhoed	17
agaricus campestris	24	goudplevier	15,16	leeuwerik	14
agaricus subperonatus	24	graspiepers	14	lepista saeva	21
agaricus vaporarius	24	grauwe gans	14	leverkleurige leemhoed	25
agrocyste dura	25	groot glaskruid	7,9,10	levertraanzwam	23
agrocyste erebia	25	grote brandnetel	9	leverzwam	13
agrocyste putaminum	24	grote viltinktzwam	23	lilakleurig plooirokje	23
akkerkool	9	grote waternavel	6,7	macrocystidia cucumis	23
algenbloei	7	harig vingergras	29	mannetjesvaren	29
asters	30	hazenpootje	23	meerkoet	14
atalanta	13	heideblauwtje	17	meeuw	15
barstende leemhoed	25	herfstleeuwentand	5	muurfijnstraal	29,30
bergeenden	16	hondsdrif	21	muurleeuwenbekje	18
blauwe reiger	14	honingklaver	11	muurplant	10
bleek blauwtje	17	houtduif	15	muursla	7,8,9
bleke veldbundelzwam	17	houtsnip	18	muurvaren	29
blozende stinkvezelkop	23	hydrocotyle ranunculoides	6	mycelimum	24
bospaddestoelen	25	hygrocybe conica	22	mycelis muralis	8
brandnetel	9,21	hygrocybe virginea	22	mycorrhiza-paddestoelen	13
brilduiker	15	ijsplantjes	8	nieuwzeelandse spinazie	8
bruine kiekendief	15,20	ijzerhard	30	nijlgans	14,16
buizerd	14	inktzwam	13,23	nonnetje	16
champignon	24	inocybe haemacta	23	oesterzwam	15
coprinus atramentarius	23	judaica	9	officinalis	10
coprinus comatus	23	kaal breukkruid	30	ooievaar	15
coprinus domesticus	23	kale inktzwam	13	oosterse raket	30
coprinus lagopus	23	kale inkzwam	23	paarse schijnridder	17
coprinus lilatinctus	23	kievit	14,15,16	paarssteelschijnridder	21
coprinus nemorensis	23	klaverblauwtje	17	paddestoel	25
dagpauwoog	17	klein glaskruid	7,9,10	parietaria officinalis	9
dodaars	14	klein koolwitje	11	pholiota populnea	21
echte kopergroenzwam	21	klein tijmblauwtje	17	pijlstaarten	16
eendekroossoorten	7	kleine brandnetel	9	plooirokje	23
ekster	15	kleine zilverreiger	13,14,15	portulaca oleracea	7
esparcetteblauwtje	17	klimopbremraap	30	postelein	7,8
franjechampignon	24	kluut	16	psathyrella conopilus	22
franjehoed	22	knollenwitje	11	psilocybe caerulae	21
fuut	14,16	knolparasolzwammen	17	ransuil	18
geschubde inktzwam	13,23	koperwieken	15	reseda	10
getand blauwtje	17	krakeend	14,16	reseda alba	11
gewone anijschampignon	24	kramsvogel	14,15	reseda lutea	10
gewone weidechampignon	24	kransmuur	30	reseda morbos reseda	10

reseda odorata	11	tapuiten	15	wikkeblauwtje	17
roodborst	14	teunisbloem	11	wilde eend	14,16
schubbige bundelzwam	17	tongvaren	29	wilde reseda	7,10,11
schubvaren	30	toorts	11	wilgenboom	13
silene saponaria	30	torenvalk	14	winterkoning	14
slechtvalk	15	tuinreseda	11	wintertaling	14
slijmvoetbundelzwam	17	valse kopergroenzwam	17,21	witstreepblauwtje	17
slobeend	14,16	varen	30	witte reseda	11
smient	14,16	vijg	29	wollige bundelzwam	17,21
sneeuwzwammetje	22	vingergras	29	wouw	11
sperwer	15,17,20	visarend	15	wulp	15
spreeuw	15	vlaamse gaai	15	zandweegbree	30
steltloper	16	vroegeling	5	zilverreiger	13,14
stinkfranjehoeden	23	waterhoen	15	zwarte kraai	15
stinzenplant	10	waternavel	7	zwartsporige paddestoel	13
straatchampignon	13,24	watersnippen	15	zwartsteel	30
struikklimop	13	watervogels	14	zwartwordende wasplaat	22

21 NAMEN

IK WIL OOK LID WORDEN

Bestuur
Ies Voogd, voorzitter (3213152)
Els Prins, natuurhistorisch secretaris
(5931749)
Tilly Kester, plantenwerkgroep (3412605)
Hans Bieze, penningmeester (3421351)

*Lidmaatschap: fl 50,- per jaar, inclusief
abonnement op Natura.*

REDACTIE KWARTAALBERICHT

Johan Vos (0182 524726)
Taeke M. de Jong (3516599)
Marsmanhove 2
2726 CM Zoetermeer

Ondergetekende,

.....Naam

.....Adres

.....postcode

.....telefoon

Kopij kan bij beide worden ingeleverd op floppy (platte DOS-tekst of WP 5.1 of Word).

Inleverdatum januari-nummer: maandag 29 maart 2000. Geschreven of getypte tekst een maand vóór deze datum inleveren.

U geeft zich op als lid van de KNNV-Zoetermeer

U wil graag nader geïnformeerd worden over de KNNV

Denk aan de rubriek in het kwartaalblad:

Dit formulier kunt U inleveren bij of toezenden aan:

Gezien in Zoetermeer!

Ies Voogd
Berglaan 96
2716 EE Zoetermeer

Afbeeldingen zonder bronvermelding zijn met licentie voor dit blad afkomstig uit Prisma Plantengids en Prisma Dierengids, beide van A. Kelle/H. Sturm.

of aan:

Annet de Jong
Gaffelaarkade 2
2725 CD Zoetermeer

